

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 F per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

VIJFTIEN JAAR NA NEURENBERG (*)

Internationaal kan het Strafrecht eerst dan worden genoemd wanneer het, om de ene of de andere reden, aan de uitsluitelijke sfeer van het Staatsrecht ontsnapt. Deze redenen zijn doorgaans de volgende :

— de natuur of de afmetingen van het misdrijf: bv. misdadige oorlog of genocide (volksmoord);

— de hoedanigheid van de beschuldigde: b.v. een Staatshoofd, een houder of een orgaan van het Staatsgezag;

— een overeenkomst onder Mogendheden: b.v. een internationaal verdrag tot bestraffing van terrorisme of van zeeroverrij.

In de loop van uwe studies, hebt U tot nu toe, enkel stellig strafrecht ontmoet, Recht dat in het raam van de Rechtsstaat, nauwkeurig in de wet wordt beschreven, dat aan de toetssteen van het zedelijk bewustzijn van de nationale gemeenschap beproefd werd, (1) dat algemeen in het rechtsgebied van de Staat, toepasselijk en eisbaar is en dat, eindelijk, door jarenlange rechtspraktische toepassing, een dusdanige zekerheid en een zo stevige structuur heeft verworven dat niemand het nog aandurft de grond en de bepalingen van dat Recht te betwisten.

Het kan U bevreemden kennis te maken met een nieuwe tak van het Strafrecht dat, nevens en boven het Staatsrecht, is tot stand gekomen wanneer het aan de leiders en aan de organen van overwonnen Staten, door zegevierende Mogendheden werd opgelegd voor daden bedreven, bevelen gegeven en verzuimen gepleegd gedurende de tweede wereldoorlog; dat door daartoe bijzonder aangestelde militaire Rechtbanken werd toegepast en dat nochtans nu — meer dan vijftien jaar na deze toepassing — nog steeds op de verwezenlijking van de voorwaarden van zijn universele toepasselijkheid wacht, namelijk: de universele stellige Strafwet en de bestendige, universele Rechtsmacht. Thans nog worden zijne geldigheid en zijn waarde door de ene bevestigd, door de andere betwist.

Onmiddellijk na het proces, hebben sommige publicisten het Recht van Neurenberg in het Volkenrecht ingelijfd (2). De vraag is thans te weten of deze inlijving wel verantwoord was.

Anderen beweren, met het vonnis, dat dit Recht, als een rijpe vrucht uit het Volkenrecht is geboren en dat het dienvolgens aan het Volkenrecht, zijn

geldigheidsvoorwaarden moet ontleen (3). Maar kan men niet evengoed voorhouden dat het Recht van Neurenberg voorkomt als een bruuske indringing van het Strafrecht in de sfeer van het Volkenrecht, waaruit het tot dan toe door de klassieke leer gebannen was, onder de geweldige onweerstaanbare druk van het universeel zedelijk bewustzijn dat zich, voor de eerste maal, als dusdanig, heeft geopenbaard wanneer de afschuwelijke misdaden van de nazileiders aan het licht gekomen zijn?

De benaming zelf van het internationale Strafrecht is dubieus omdat ze reeds, door gezaghebbende penalisten, gegeven werd aan het hoofdstuk van het interne Strafrecht dat over de toepassing van de nationale Strafwet in de ruimte handelt en dat dus ontegensprekelijk tot het Staatsrecht behoort (4). Voorlopig, kunnen we toch de benaming blijven benutten totdat we een andere zullen hebben gekozen.

Maar het voornaamste doel van deze wetenschap en van onze leergang is — in de kritische studie van het Recht van Neurenberg — de beginselen en de regelen te zoeken — niet alleen van een «gelegheidsstrafrecht» dat gebeurlijk door zegevierende Mogendheden op overwonnen internationale misdadigers zou kunnen toegepast worden, maar van dat *universele bestendige Strafrecht* waarvan de juristen, bewust, en de volkeren, nog voorlopig in het duister, de vestiging van een universele publieke orde en van een duurzame internationale Vrede verwachten.

En hier past het vooral van geen vrome, ethisch zeer verantwoorde Rechtsleer voor de internationale gewoonte te nemen; van zeer dicht bij de nuchtere internationale werkelijkheid te blijven (5) waaruit, helaas, de ethica, al te dikwijls, gebannen blijft en, eindelijk, van aan de Staat geen gevoelens toe te schrijven wanneer hij enkel *belangen* heeft.

* * *

Nopens deze geldigheid en de waarde van het Recht van Neurenberg, waren en blijven de meningen zeer uiteenlopend.

De eene, de *apologeten* van Neurenberg, beschrijven het vonnis als een verwezenlijking van het internationale Recht. Ze beweren — overigens met het vonnis — «dat het Handvest de uitdrukking is

(*) Openingscollege van de Leergang van Internationaal Strafrecht aan de Katholieke Universiteit te Leuven.

van het heersende internationale Recht op het ogenblik van zijn schepping; dat het aldus bijdraagt tot de ontwikkeling van dat Recht». Ze roepen, verder, in dat de Algemene Vergadering van de Organisatie der Verenigde Volkeren, in hare volle zitting van 11 December 1946, de beginselen door het Handvest en door het Vonnis aangenomen, als beginselen van het stellige internationale Recht heeft bekrachtigd (6). Ze houden staande dat, zelfs zonder Handvest, zonder vonnis en zonder universele Strafwetgeving, deze beginselen steeds geldig en bindend blijven, omdat ze tot het internationale *gewoonterecht* behoren (7).

Enkelen onder hen hebben de begeestering zo ver gedreven dat ze de «Vrede door het Recht» als een werkelijkheid hebben verkondigd (8).

Daarentegen brengen de *tegenstrevers* van Neurenberg in dat het Handvest van Londen, dat het proces en het vonnis van Neurenberg, grondbeginselen van het klasieke Volkenrecht en van het Strafrecht hebben geschonden (9). En niet zonder reden.

Is de volle oorlogsbevoegdheid geen louter gevolg van de soevereiniteit van de Staat? Kon in het klasieke Volkenrecht de Leer van de Staatsakte, welke de onschendbaarheid van de houders van het Staatsgezag waarborgt, voor daden in de uitoefening van dat gezag bedreven, ten nadele van de nazileiders, opgeheven worden? Konden straffen worden uitgesproken en uitgevoerd, zonder wet die de strafbare feiten en de toepasselijke straf had bepaald, vooralleer deze feiten gepleegd werden? Kon eindelijk, een Rechtbank aangesteld door overwinnaars en waarin alleen de overwinnaars vertegenwoordigd waren, rechtsgeldig of, minstens billijk, overwonnelingen berechten?

* * *

Thans, vijftien jaar na Neurenberg, kunnen we noch de ene noch de andere stelling onvoorwaardelijk bijtreden.

In hun ijver om het recht van Neurenberg goed te maken hebben de apologeten, klaarblijkelijk te vroeg, hun vrome wensen en hun schrandere leerstellingen voor de werkelijkheid genomen en gedoed. Aan de toetssteen van het alledaagse politieke gebeuren gemeten, blijkt hun stelling niet langer houdbaar. Het is toch te duidelijk dat het Recht van Neurenberg geen staande, geen gangbaar universeel Strafrecht is en het ook — binnen afzienbare tijd — niet zal worden. De desbetreffende pogingen welke, onmiddellijk na het vonnis, in de schoot van de Organisatie der Verenigde Volken, werden aangewend, zijn, in 1953, op de bepaling van agressie, gestrand en, sindsdien hebben we niet de minste poging kunnen vaststellen om het schip weer vlot te trekken.

Maar het blijkt thans ook dat, al te dikwijls, de tegenstrevers, ten onrechte, om formele redenen, het materiële Strafrecht van Neurenberg hebben afgebroken (10). We menen dat het proces van Neurenberg wel rechtvaardig was, niet alleen om de manier waarop het geleid werd, maar in zijn wezen zelf; meer nog dat het moest gebeuren en dat het niet anders kon, maar om redenen die niet deze zijn welke de apologeten uit het vonnis uithalen.

We menen tevens — met een der meest gezaghebbende tegenstrevers Luis Jimenez de Asua (11) dat niet langer als Volkenrecht, maar als Strafrecht moet worden opgeëist en beoordeeld wat Strafrecht

geworden is, van zohast niet Staten, maar enkelingen vervolgd en schuldig bevonden werden.

Overigens, en spijs de desbetreffende tegenstrijdige mening van talrijke rechtsgeleerden (12), hebben we ons nooit Staten als subjecten van Strafrecht kunnen voorstellen, al weze dat Strafrecht internationaal (13). Laat ons nog aannemen dat een volk schuldig of plichtig kan zijn; al ware het maar om blindelings en zonder verzet, misdadige leiders te hebben gevolgd; maar een Staat? Wel kan de Staat, als publiekrechtelijke instelling — evenals de andere rechtspersonen — burgerlijk aansprakelijk worden gesteld voor de schadelijke gevolgen van de misdaden welke zijn verantwoordelijke leiders hebben begaan; wel kan hij een eigen, bijzondere, volkenrechtelijke aansprakelijkheid tegenover zijne medestaten en hun onderdanen oplopen; maar hij kan toch geen schuld hebben aan wat zijn leiders hebben misdaan. Nooit is anthropomorfisme, een dwaling die, al te dikwijls aan het Volkenrecht een verkeerde richting geeft, duidelijker te voorschijn gekomen (14).

* * *

Na de tweede wereldoorlog, werd het maatschappelijk, zedelijk bewustzijn van het mensdom dusdanig door het euvel van de totalitaire of Machtstaat en door de wraakroepende en ontelbare misdaden van zijn leiders, verontwaardigd dat het, aan de leiders van de geallieerde coalitie, het proces van Neurenberg, als de enige mogelijke oplossing, oplegde.

Welnu, dat proces was onmogelijk zo het, door het klassieke Volkenrecht erkende en thans nog steeds heersende dogma van de soevereiniteit van de Staat met zijne gekende gevolgen: de Leer van de Staatsakte en de volle oorlogsbevoegdheid, niet minstens voor hen die aan de tweede wereldoorlog schuld hadden en voor de misdaden die zij tijdens deze oorlog bedreven hadden, opgeheven werd.

We zeggen wel: de enige oplossing, want het mensdom kon, deze maal, straffeloosheid niet dulden. Wraakmoord bij summiere terechtstelling had ons naar de oertijden van de mensheid teruggebracht. Na de mislukte poging tot bestraffing van de verantwoordelijke voor de eerste wereldoorlog, konden geen tweede maal, formele redenen ingeroepen worden om te beletten dat Recht zou geschieden. Tegenover de miljoenen slachtoffers, tegenover hun overlevende verwanten en landgenoten, ware het rechtsweigeren geweest. Er was voorwaar maar één menselijke oplossing: het proces.

Maar met de apologeten van Neurenberg beweren dat dit proces in de lijn van de algemene ontwikkeling en van de heersende beginselen van het Volkenrecht komt te staan, dat is een andere zaak...

De publicisten leren doorgaans dat de internationale gewoonte de hoofdbron is van het Volkenrecht. Volkenrecht is gewoonterecht. De verdragen, de rechtsleer en de rechtsspraak kunnen enkel de bestaande internationale gewoonte vaststellen en bevestigen. Zoniet, vervallen en verdwijnen ze als dorre bladeren.

En waar komt de internationale gewoonte te voorschijn tenzij in de feiten, in de herhaling in dezelfde zin, van de gedragingen van Staten en regeringen (15).

Het gaat dus niet op van de in de rechtsleer beweerde, of zelfs in verdragen, handvesten of vonnissen beschreven internationale rechtsregelen tegen zulke herhaling van gedragingen in te roepen. En daar ligt de tragiek van het Volkenrecht, deze achter-

lijke, ontmoedigende, soms regressieve tak van het Recht, waar de ethica te vaak wordt miskend en de verwachtingen van de volkeren en van de juristen, zo dikwijls en zo diep worden teleurgesteld. Hoe dikwijls heeft men in de geschiedenis van het Volkenrecht moeten vaststellen dat de herhaling van gedragingen in tegenstrijdige zin, de reeds geschreven rechtsregel sloopt en vernietigt. En het Recht van Neurenberg ontsnapt niet aan deze bevinding.

Ofschoon in platonische Verdragen en Handvesten — platonisch omdat ze van elke sanctie ontbloeit zijn — en ondermeer, in de Handvesten van de Volkenbond en van de Organisatie der Verenigde Volken, in het Verdrag van Locarno en in de beruchte *Briand-Kellogg* Pakt, de oorlog — als middel om internationale konflikten te regelen — uit het internationale Recht werd gebannen; ofschoon, te Neurenberg, de nazileiders, wegens aanvalsoorlogen, veroordeeld en gehangen werden, vernemen we nog dagelijks dat, nu, in 1963, derde rang Mogendheden, gewapenderhand, grondgebieden veroveren met de uitdrukkelijke of verkapte goedkeuring van de U.N.O. en van de Grootmogendheden, voor zoveel deze veroveringen hun belangen dienen of, minstens, niet schaden. Dat hierbij oorlogsmisdaden en, gebeurlijk, misdaden tegen de menselijkheid bedreven worden, ligt voor de hand. Maar van vervolging, van berechting, van bestraffing, van herstelling der schade is er thans geen spraak meer. Kunnen juristen, tegenover de dagelijkse herhaling van zulke feiten, nog volhouden dat aanvalsoorlog met de internationale gewoonte strijdig is? Alles wat we kunnen toegeven is dat hij door het Handvest van Londen, door het vonnis van Neurenberg en door een zeer talrijke en gezaghebbende Rechtsleer als een misdaad gebrandmerkt wordt.

De soevereiniteit van de Staat, de daaruit vloeiende Leer van de Staatsakte en de volle oorlogsbevoegdheid hebben evenmin de vlag gestreken. In 1918, hebben deze rechtsficties Keizer Willem II van de uitlevering gered. In 1945, werden ze te vergeefs, tegen het Handvest in, door de nazileiders ingeroepen. Maar thans beveiligen ze opnieuw gelukzoekers die, rechts en links in de wereld, hun bewind op agressie steunen. Was het niet voorbarig van de soevereiniteit een «anachronisme» te noemen? (16) Is het niet vermetel en gevaarlijk ze te loochenen wanneer ze de grondslag van de Volkenbond was en, thans nog de grondslag van de U.N.O. blijft? (17)

Grif geven we nochtans toe dat Neurenberg het dogma verzwakt en ontzenuwd heeft. In andere domeinen dan het Strafrecht, namelijk defensie en economie, hebben Regeringen — overigens door de nood gedwongen — toegevingen gedaan. Maar de oude afgod staat nog steeds pal op het voetstuk waar *Machiavelli* en *Vattel* hem geplaatst hebben. In de staatslieden en politiekers van alle slag, vindt hij nog steeds overtuigde en verstokte aanbidders en vooral in de meest verdachte onder hen. De dag is voorwaar nog niet aangebroken waarop hij, door het zedelijk en maatschappelijk meer bewuste mensdom, van dit voetstuk zal geworpen worden om het Recht in zijn plaats te stellen. Maar dat is ontegensprekelijk in de lijn van de verdere ontwikkeling van de menselijke beschaving.

* * *

In zijn Handboek van het Nederlandse Strafrecht, stelt *Pompe*, in de volgende woorden het «interna-

tionale, universele, volkenrechtelijke strafrecht voor: «Sinds de tweede wereldoorlog, is ook een Strafrecht, boven de Staten, tot ontwikkeling gekomen zij het nog in een eerste, primitief stadium». (18)

Uit de beknopte formule van de geleerde nederlandse penalist is er meer te halen, dan bij de eerste lezing merkbaar is.

Ten eerste, dat de benaming nog vrij onzeker is. De belezen schrijver had gewis, niet drie hoedanigheidswoorden gebruikt, waar één enkel gepast was.

Ten tweede dat het internationale Strafrecht «boven de Staten» tot wording is gekomen.

Ten derde, dat het, vooralsnog, «in een eerste, primitief stadium» verkeert. En om de juiste toedracht van het Recht van Neurenberg te bepalen, moet dat stadium ook van naderbij bepaald worden.

Uit de teksten van de Verklaring van Moskou, van 30 Oktober 1943 en van het Handvest van Londen van 8 Augustus 1945, blijkt het dat de leiders van de vier Grootmogendheden: Frankrijk, Groot-Britanje, de Verenigde Staten van Amerika en de Unie der socialistische Sovjet Republieken, handelende in de naam van negentien andere geallieerde volkeren, de toepassing van het Handvest en de bevoegdheid van de Internationale militaire Rechtbank hebben beperkt: «tot de personen handelende ten behoeve van de asmogendheden in Europa» en «tot de misdaden bedreven gedurende de oorlog 1939-1945».

Het Recht van Neurenberg was dus niet het bestendige universele Strafrecht dat de rechtsgeleerden met de volkeren verwachten. Theoretisch kan men zich wel afvragen of, in deze aangelegenheid, de vier Groot-Mogendheden die, toch, een aanzienlijke meerderheid van het menselijk geslacht vertegenwoordigen, de universele Strafwet, rechtsgeldig hadden kunnen verkondigen? Was de toestemming van de overwonnen Mogendheden en Volkeren daarbij vereist? We menen het niet, maar de twee vragen blijven zuiver theoretisch, daar de Grootmogendheden toch niet hebben gedaan, wat ze, mogelijk, konden doen.

Luidens de latijnse, doch in het angelsaksisch Recht zeer gebruikelijke uitdrukking, was het Recht van Neurenberg «ad hoc» Strafrecht, zoals de Internationale militaire Rechtbank een «ad hoc» Rechtsmacht was. In goed Nederlands kunnen we deze uitdrukkingen door «gelegenheidsrecht» en «gelegenheidsrechtsmacht» vertalen. En in de ogen van een penalist zoals *Pompe* is dat wel: «een eerste primitief stadium» indien we aannemen dat zonder algemene toepasselijkheid van de Rechtsregel en zonder bestendigheid van de Rechtsmacht er geen volwassen Strafrecht kan bestaan.

Laat ons hier nochtans een misverstand voorkomen. Zo het formele Recht van Neurenberg, inderdaad, als zeer primitief voorkomt, ware het toch zeer onbillijk het materiële Strafrecht, de beginselen van Neurenberg, als primitief vóór te stellen.

De beginselen die in het Handvest van Londen worden verkondigd, die in het vonnis werden toegepast en die door de Commissie van het internationale Recht van de U.N.O. geformuleerd werden, hebben geenszins een primitief karakter. Integendeel, beantwoorden ze, ten volle, aan de ethica en aan de eis van de volkeren en van de rechtsgeleerden. Ze zijn overigens niet nieuw. In alle beschaafde landen, worden ze dagelijks aan misdadigers van het gemene recht toegepast omdat ze de interne rechtsorde hebben geschonden. Maar de nieuwigheid bestaat hierin dat ze door het Recht van Neurenberg ook toepasselijk worden gemaakt op hen die door de afschu-

welijke en bij miljoenen vermenigvuldigde misdaden welke hun aanvalsoorlogen hebben medegesleept, de universele publieke rechtsorde hebben geschonden, maar die, tot dan toe, door de immuniteiten van het klassieke Volkenrecht, bevoorrecht en beveiligd waren. Hun onstrafbaarheid als Staatsleiders wordt opgeheven. Aanvalsoorlog wordt niet langer als normale uitoefening van een bevoegdheid en als een rechtmatig middel om recht te verwerven erkend, maar wordt als misdaad strafbaar gesteld. Weerlozen, krijgsgevangenen, inwoners van bezette gebieden, leden van ongewenste minderheden kunnen niet langer als slaven, in de oorlogsindustrie van de vijand ingeschakeld worden, noch aan het Staatsbelang willekeurig opgeofferd worden. Het feit van deze weerlozen bij miljoenen, in folterkampen, te slachten en af te beulen wordt ook als misdaad strafbaar gesteld. En eindelijk, kan het hoger bevel de misdaad van het orgaan van het Staatsgezag, militair of burger, niet rechtvaardigen, maar enkel als verzachtende omstandigheid worden aangenomen. Deze beginselen konden niet anders dan in de breedste lagen van de mensheid en zelfs van het Duitse volk een diepe ingang vinden. Ze kunnen werkelijk als de vervulling van de eis van het zedelijk bewuste mensdom, als de indringing van de ethica in het Volkenrecht, voorgesteld worden, veel meer dan als de toepassing van het voorbestaande internationale gewoonterecht. Het strafrecht is onder de stuwning van het algemeen menselijk geweten tot in het Volkenrecht doorgedrongen en nu pogen de staatslieden, de politiekers en de regeringen dat vreemd element uit te schakelen en te verdrijven, door het dood te zwijgen.

De opvallende tegenstrijdigheid van de Beginselen van Neurenberg met het klassieke Volkenrecht en de thans nog heersende internationale gewoonte is — in onze mening — geen verontrustend verschijnsel, maar een loutere vaststelling. Er valt geen andere reden te zoeken om uit te leggen hoe beginselen die rechtstreeks op de ethica steunen, die door het mensdom, voor zoveel het zedelijk bewust is, gretig aangenomen worden, geen gezag kunnen vinden om ze als universele Strafwet te verkondigen; hoe staatslieden, openlijk of verkappt, doch steeds hardnekkig, tegen het internationale Strafrecht gekant zijn.

En, om te besluiten, kunnen we als volgt, de betekenis en de toedracht van Neurenberg bepalen. In tegenstrijd met een zekere Rechtsleer kan het Recht van Neurenberg niet op het Volkenrecht geënt worden. Het is een tijdelijke breuk met het klassieke Recht, een uitzondering op de heersende internationale gewoonte en, desniettegenstaande, is het geldig en onbetwistbaar strafrecht, niet om de schijnredenen die het vonnis vermeldt maar om een meer diepgaande reden, welke aan het Volkenrecht vreemd is en vermoedelijk daarom, niet eens in het vonnis wordt vermeld.

Pompe beschrijft deze reden als volgt: «noch de »macht van de overwinnaar op zijn vijand, noch de »uitoefening van het opperste gezag in de duitse »Staat, noch de bevoegdheid om de regelen van het »Volkenrecht, ten nadele van de vijand, éézijdig te »veranderen, maar de macht van de Rechter om »dezen te straffen van wie het bewezen is dat ze, »wetens, bereid en volbracht hebben de zwaarst »mogelijke schending van het Recht van de internationale gemeenschap en aldus onnoemelijk leed »hebben gebracht aan de volkeren die hunne slachtoffers waren...» (19)

Jeschek, wiens mening desaaangaande van zeer bijzondere betekenis is, omdat hij duitser is, deelt

volledig de zienswijze van *Pompe*, waarvan hij de zinsnede in cursiefletters overneemt (20).

Wij menen met hen dat het Recht van Neurenberg, in het natuurrecht van *Grotius* en *Pufendorf*, in de veroordeling van ieder bewust en rechtschapen mens, in een opvatting van het Recht, berustend niet in de betrekkingen van Staat tot Staat, maar van mens tot mens, boven de Staten, in een universele, algemeen menselijke opvatting, een onaantastbare grond vindt. (21)

Nochtans zal deze onze opvatting hen niet kunnen overtuigen die leren dat het Strafrecht begint daar waar een wet bestaat en die het Handvest van Londen — en niet zonder gronden — het karakter van strafwet ontkennen. Ze leren dat de universele strafwet niet tot stand kan komen, zolang er geen internationale gemeenschap bestaat die bevoegd is om ze te verkondigen (22). Daarom, verwerpen ze het Recht van Neurenberg.

We menen nochtans met hen dat aan de vraagstukken van de wording en van het begrip van de universele publieke rechtsorde en van de geldigheidsvoorwaarden van de universele strafwet niet te veel aandacht kan geschonken worden. Want aan de oplossing van deze vraagstukken is de onmiddellijke toekomst van het mensdom en van de beschaving gebonden (23).

Al was het niet het stellig en bestendig Strafrecht dat we verwachtten, blijft het Recht van Neurenberg nochtans als een ophefmakend voorgaande, als een steeds aanwezige mogelijkheid en als een mijlpaal in de geschiedenis van de menselijke beschaving.

* * *

In de loop van de geschiedenis, heeft de mens onverpoosd in zijn strijd voor de beschaving, tegen het gezag gestaan om zijn ontvoogding, zijn vrijheden en zijn rechten op dat gezag te veroveren, vooral in het hedendaagse tijdperk.

In een eerste stadium, heeft de westerse mens, in de Staat gekampt en, op de maat van zijn eisen, de Rechtstaat weten op te bouwen waarin hij, stap voor stap, na lange, hardnekkige en soms bloedige strijd, eerst op de vorsten van goddelijk Recht en op de bevoorrechte standen, later op de economische en financiële machten, zijn rechten als mens en als burger, een menswaardig bestaan en mede, de middeelen om zijne menselijke roeping te volgen en zijn bovennatuurlijke bestemming te bereiken, heeft veroverd.

Deze rechten zijn, hoofdzakelijk, de volgende :

- het recht op het leven,
- het recht op lichamelijke en geestelijke gaafheid;
- het recht op de lichamelijke vrijheid,
- het recht op onpartijdige berechting,
- de vrijheid van denken, waaronder de vrijheden van godsdienst en van erediens, van politieke gezindheid, van vereniging, van de pers, van betoging; de vrijheid van te werken en van te staken,
- en, eindelijk, last but not least — de kostbare gelijkheid van allen voor de Wet.

De verklaringen van de Rechten van de Mens, de eene opgesteld door het Instituut voor internationaal Recht, te New York op 12 oktober 1929; de andere aangenomen door de Algemene Vergadering van de U.N.O. op 10 December 1948, vermelden eveneens de meerderheid van de hier genoemde rechten en wijzen tevens nog op het recht op eigen taal en op eigen nationaliteit.

In de Rechtsstaat is de Wet oppermachtig omdat

de Staat zelf aan de Wet onderworpen is. De Grondwet waarborgt aan alle burgers het genot van hun vrijheden en de uitoefening van hun rechten. De Rechtsstaat is er voor de mens, niet de mens voor de Staat. Daarom zijn de rechten en de vrijheden van de burger rechtstreeks aan de onafhankelijkheid en aan de onschendbaarheid van de Rechtsstaat gebonden en voelen de burgers, als persoonlijk onrecht, de agressie van een vreemde Mogendheid tegen deze Staat.

In een verder en tweede stadium van de ontwikkeling van de menselijke beschaving, dat pas met de wereldoorlogen van de XXe eeuw is begonnen, komt de mens tot de vaststelling dat de Rechtsstaat zijn rechten en vrijheden niet verder kan waarborgen, zo hij zelf, door een andere Mogendheid wederrechtelijk wordt overrompeld; dat zijn leven, zijn gaafheid, zijn waardigheid, zijn vrijheid en zijn goederen, rechtstreeks door de oorlog en door de oorlogsbezetting bedreigd worden; dat de miskenning door de vijand, van zijn heiligste rechten tot het ongelooflijke in de wreedheid en in de omvang kan gedreven worden, zo de aanvallende en bezettende Mogendheid aan een totalitair politiek regime onderworpen is.

De volkeren hebben aan den lijve ondervonden wat oorlog, door een ideologische drijfveer ingegeven, stelselmatig voorbereid en met ontzaglijke, niets ontziende middelen gevoerd, aan slachtingen, aan lijden en puinen kon medebrengen. Ze hebben de oorlog, destijds tijdverdrijf van edellieden en vorsten, rechtscheppende dwang van het klassieke Volkenrecht, maar steeds door de moeders gehaat, als de misdaad der misdaden leren veroordelen en de oorlogsheren, als de misdadigers onder de misdadigers, leren verafschuwen.

De eis van de hedendaagse beschaafde en bewuste mens en, in de eerste plaats van de jurist, is van tegenover de leiders en de organen van de vijandelijke Staat voornamelijk de Machtstaat, voor hemzelf alsook voor de Rechtsstaat waarmee hij zijn lot vereenzelvigt, op straf, de erkenning en de waarborg van hun heiligste rechten, in tijd van oorlog te bekomen. De volle oorlogsbevoegdheid kan niet langer aan de Staatsleiders worden toegekend. Oorlog en de daarmee samenhangende misdaden moeten, ten bestendigen titel, door de universele Strafwet, vóór de universele Strafrechtsmacht, strafbaar worden gesteld.

Politieke leiders maken thans een misbruikelijke propaganda met het woord en met het begrip: «vrede». Alsof zij op de wereld, de enigen waren om de vrede te wensen.

Maar Vrede is, op zich zelf, een verleidend en holklinkend woord, als het niets anders betekent dan de afwezigheid van «warme» oorlog. Wat hebben de volkeren en de Rechtsstaten aan vrede die niets anders is dan koude oorlog? Niets dan een wankel evenwicht tussen vijandelijke kampen en tegenstrijdige levensopvattingen, niets dan een angstige en bestendige spanning die, op zichzelf, lijden is. Wat heeft de mensheid aan «vreedzame samenleving» zo de vijandige Grootmogendheden niets anders doen, sinds bijna twintig jaar, dan elkander te bespieden, te dwarsbomen, uit te dagen en hun bewapening op te voeren? Is vreedzame samenleving mogelijk met een politiek stelsel wiens denkers en leiders openlijk verkondigen dat zij de vernieling nastreven van de Rechtsstaat waarin de westerse mens — en met recht — de vesting van zijn rechten en vrijheden heeft gevonden?

Is vreedzame samenleving mogelijk met een politiek regime wiens denkers en leiders openlijk verkondigen dat zij, voor hun ideologie, de wereldheerschappij op-

eisen, de vernieling nastreven van alle waarden waarvan de westerse mens gebonden is en, in de plaats van de Rechtsstaat, de volksdemocratie willen vestigen?

* * *

Reeds in de XVIIe eeuw had de onsterfelijke Nederlander *Grotius* het denkbeeld uitgedacht van een universele Rechtsorde, gevestigd boven de vorsten en boven de Staten en berustend op de zedewet en op het natuurrecht.

Ongelukkig heeft het klassieke Volkenrecht — een halve eeuw later — met de leer van de meester afgebroken, terug met *Machiavelli* aangeknoopt en, in de internationale sfeer, de verderfelijke en achterlijke stellingen gehuldigd die er anarchie en wanorde, tot nu toe, hebben bestendigd en werkelijk de machtspolitiek aanmoedigen: de onbeperkte soevereiniteit van de Staat, de leer van de Staatsakte, de volle oorlogsbevoegdheid; in een woord: het klassieke Volkenrecht waaraan de internationale gemeenschap nog steeds als aan een ziekte lijdt.

Het ware een zeer belangwekkende studie na te gaan in hoever dat klassieke Volkenrecht de wording en de ontwikkeling van de hedendaagse machtstaten in de hand heeft gewerkt.

De machtstaat is immers niet alleen een gevaarlijke, maar tevens een potentiële misdadige Staat, omdat zijn leiders, in hem, de oppermacht van het interne Recht, de inwendige rem die de Rechtsstaat in het gebruik van de macht en van de oorlogsbevoegdheid matigt, opzettelijk breken om hem des te gemakkelijker, aan hun ideologie en aan hun willekeur te onderwerpen. De belangen, de voortplanting van deze ideologie, nemen dan, in de Machtstaat, de plaats in welke aan het Recht in de Rechtsstaat wordt toegekend. Daarom kan de Machtstaat in een gemeenschap van Rechtsstaten niet worden ingeschakeld omdat hij met hen geen gemene noemer meer heeft. Hij is — in de internationale samenleving — een asociale Staat, zoals in de menselijke samenleving, bepaalde enkelingen, bij gemis aan zelfbeheersing en aan zedelijke beginselen, zich niet meer aan het maatschappelijke leven kunnen aanpassen en voor hun medemensen, een steeds dreigend gevaar uitmaken.

In het ontketenen van de aanvalsoorlog gevoerd door een Machtstaat zijn zedelijke overwegingen van geen tel. Verdragen en handvesten worden nageleefd voor zoveel ze de belangen van de Machtstaat kunnen dienen in dit arrest aangehaalde rechtspraak); nen; zoniet worden ze als nutteloze ballast over boord geworpen. De Machtstaat valt op zijn slachtoffers als een roofdier op zijn prooi en, in de oorlogsvoering, wordt de vrees voor vergelding de enige toom. Alles is hem goed om weerstand te breken. We hebben de gruwelen van de oorlogsbezetting door een Machtstaat gekend en het overige werd ons te Neurenberg geopenbaard.

* * *

Is er nog werkelijk een kernoorlog van node opdat het mensdom zich bezinne en inziet dat het hoog tijd is om met het klassiek Volkenrecht te breken en om bewust en beslist naar *Grotius* terug te keren.

In hun streven naar een universele rechtsorde boven de Staten, zou de Rechtsstaat de natuurlijke tolk van de volkeren zijn. Maar dat is rekenen zonder de mensen: staatslieden en politiciers aan wie de betrekkelijk vrije keus van deze volkeren het gezag in de Rechtsstaat toevertrouwt.

Tot wat is een politiek man niet in staat om het

gezag in handen te krijgen, om het te behouden, om het te herwinnen. De macht bekoort, de macht bedwelmt, de macht bederft.

Van Staatslieden kan men niet verwachten dat ze iets voelen voor alles wat hun gezag moet beperken. Onder de druk van de openbare opinie zullen ze wel verdragen en handvesten ondertekenen die de oorlog als middel om geschillen op te lossen, uit het Volkenrecht bannen; maar steeds met een innerlijk voorbehoud en daarom blijft het bij hoogdravende en sanctie-loze verklaringen. Weest er wel van overtuigd dat ze voor de universele strafwet en voor een universele bestendige Rechtsmacht niets anders dan wantrouwen en verdenking koesteren. Het ware volledig onjuist van de schipbreuk van het Wetboek van de misdaden tegen de Vrede en tegen de Veiligheid van het mensdom en van het ontwerp van Handvest van de internationale Strafrechtsmacht uitsluitelijk aan de onthouding en het uitgesproken verzet van het oosterse blok toe te schrijven. De verkapte en ietwat schijnheilige tegenkanting van de afgevaardigden van de westerse Mogendheden heeft er minstens evenveel toe bijgedragen.

Wel hebben zij zich ertoe laten overhalen de nazileiders te laten hangen maar kan men ernstig van hen verwachten dat zij ooit spontaan — zonder ertoe gedwongen te zijn — de koord zouden vlechten aan dewelke ze, eensdaags, mogelijk zelf zouden kunnen hangen? Dat is geenszins een verzinsel en — om geen te recent voorbeeld aan te halen — is het toch, als we ons niet vergissen, een Rechtsstaat die de opiumoorlog heeft verklaard en gevoerd.

Verder laat hun verwaandheid hun niet toe zich een orde voor te stellen waarvan zij niet de steunpilaren zouden zijn.

Ze hebben van de koningen van goddelijk recht, de niet aansprakelijkheid en de onschendbaarheid, in de internationale sfeer, geëerfd. Het klassieke Volkenrecht heeft hun deze rechtbare voorrechten bewaard. Waarom zouden ze niet pogen ze — spijs Neurenberg — te handhaven?

En eindelijk, moet men, zelfs in de Rechtsstaat, de waardering waarmede de twee eerste machten de derde, de rechterlijke bejegenen niet overschatten.

* * *

Alles wat het ongelukkig mensdom van de dreigende kernoorlog kan verwachten is een slachting waarbij deze van de eerste twee wereldoorlogen, als onbeduidend, zullen voorkomen en de totale vernieling van het rijkste en dichtstbevolkte deel van de aardbol, namelijk de grootsteden.

En waarom? Mogelijk om de heerschappij te zien vestigen van een Wereldmogendheid. Deze Mogendheid kan een Rechtsstaat zijn en op een wereld van puinen en as, de rechtsorde handhaven. Maar het kan ook anders uitvallen en dan moeten we naar sommige recente anticipatiëromans grijpen om ons te kunnen voorstellen wat er zou kunnen gebeuren.

Tussen de twee wereldoorlogen had een beperkte, doch begeesterde en werkzame ploeg juristen — wier namen we in de loop van deze leergang zullen ontmoeten — onverpoosd aan de technische studie van het internationaal Strafrecht bijgedragen en het Recht van Neurenberg is — in een niet te onderschatten maat — de vrucht van deze inspanning.

Thans nog bestaat er een kleine groep bevoegde juristen die oorspronkelijke studies over het onderwerp hebben gepubliceerd, maar het valt ook te betreuren dat de belangstelling — die onmiddellijk na Neurenberg

zeer groot was — geleidelijk geslonken is en dat, in de wetenschappelijke kongressen voor Strafrecht waar, tussen de twee wereldoorlogen en later nog, zolang Pella leefde, geregeld een vraagstuk van internationaal Strafrecht op de dagorde werd gebracht, de traditie thans jammerlijk vervallen is. Deze vaststelling kan staatslieden en politiciers wel tevreden stellen. Ze zijn erin geslaagd in de U.N.O. de vraagstukken van de universele strafwet en van de internationale rechtsmacht op de lange baan te schuiven. De penalisten zijn ontmoedigd en als het zout bederft...

* * *

En nochtans schijnt het dat de ijsgang is gebroken. De periode waar de grote vrees voor de dreigende kernoorlog de politieke blokken had gesmeed is verstreken. De Cubaanse crisis is vlotter afgelopen dan men het wel kon vrezen. Terzelfdertijd zijn in beide blokken scheuren en kloven te voorschijn gekomen. Is men in beide kampen niet tot bezinning gekomen en heeft men niet ingezien dat machtspolitiek niet langer lonend kan zijn? Heeft men niet begrepen dat het tijd is te spreken. Maar te spreken van wat? Van ontwapening, heel zeker; maar ook van ontlading van de internationale spanning, van uitschakeling van bepaalde wrijfpunten en van een soort politiek vergelijk tussen de twee Grootmogendheden. De hoofdzak is toegevingen te doen zonder aan prestige te verliezen. Een middel ware zich wederzijds aan een rechtsorde te onderwerpen. Maar zover is het zeker nog niet gekomen... Tweede rangsmogendheden ademen vrijer. In de blokken poogt men opnieuw assen te smeden en evenwichten te scheppen. Oude politiciers grijpen naar oude knepen.

Hoe verouderd en hoe bekrompen... Alsof assen en het evenwichtsstelsel ooit Vrede op de wereld hadden gebracht. Men vervalt in de dwalingen van de oude invloeds- en machtspolitiek, wanneer blijkbaar de tijd aangebroken is niet alleen van regionale maar van universele integratie. De tijd komt waarin het mensdom zal beseffen dat het een universele maatschappij vormt die, als dusdanig, gemeenschappelijke belangen en rechten heeft en dat het bewust gebruik zal maken van zijn recht en van zijn macht, als opperste universele wetgever. De nog zeer ongelijke graad van ontwikkeling der volkeren is, thans nog, de bijzonderste hinderpaal van dat algemeen menselijk, zedelijk en maatschappelijk bewustzijn. Maar het begrip is zo eenvoudig en zo klaarblijkelijk dat het gemakkelijk alle onbevooroordeelde geesten zal winnen, voor zoveel ze bekwaam zijn het te beseffen. Zoals het nationaal maatschappelijk en zedelijk bewustzijn de grond van de interne Strafwet is; zo moet ook, op een bredere, algemeen menselijke schaal, datzelfde bewustzijn de onwrikbare grondslag van de universele Strafwet worden. En deze Strafwet zal, zo haast ze geldig verkondigd wordt, niet alleen alle mensen, welke ook hun hoedanigheid of hun ambt weze, niet alleen alle rechtspersonen, publieke en private, waaronder de Staten, maar alles wat menselijk is, onherroepelijk verplichten. Staatslieden en politiciers zullen niet langer, ten nadele van het mensdom dat ze op veilige wegen hadden kunnen en moeten leiden, hun dwaze en gevaarlijke machtspolitiek kunnen voeren, en, onder de vlag van het klassieke Volkenrecht, de wereldanarchie kunnen bestendigen. De mensheid heeft evenzeer behoefte aan de universele rechtsorde als aan brood. Zij is het enig middel om ze te genezen van de ideologieën en van de nationalisme, deze inheemse ziekten die haar periodisch plagen en verwoesten en op wie de

staatslieden en politiciers steeds beroep doen om hun heerszucht hot te vieren.

Het is toch klaarblijkelijk dat Rechtsstaten zonder Rechtswereld geen zin hebben en dat ze zich in een stelsel van klassiek Volkenrecht dat uitgedacht werd om absolute vorsten en hun politiek te dienen, doemen om steeds wederrechtelijk door Machtstaten te worden aangevallen.

De wording van de universele Rechtsorde, de voorbereiding, de afkondiging en de toepassing van de universele Strafwet vormen het hoofdvraagstuk van onze tijd. Neurenberg heeft het vraagstuk gesteld. Van zijn oplossing hangen de toekomst van het mensdom en de vooruitgang van zijn beschaving onverbiddeijk af. Zolang dat vraagstuk niet wordt opgelost schuilt in iedere vooruitgang van de wetenschap en van de techniek een gevaar, wanneer hij potentieel een machts-politiek kan dienen. Is het niet zo dat de politiciers de landing op de maan voorstellen? En wat zal het mensdom aan deze landing hebben, tenzij gebeurlijk een nieuwe bedreiging?

* * *

Men heeft — schrijft Bouzat — om de soevereiniteit van de Staten af te schaffen, verscheidene grondvesten van het internationale Strafrecht voorgesteld (24).

De bedongen grondslag laat het internationale Strafrecht berusten op een vergelijk tussen de Staten die zich wederzijds ertoe verbinden de uitoefening van hun strafbevoegdheid te beperken. Het is de stelling welke het meest de nationale soevereiniteit eerbiedigt, omdat ze een vrije verzaking van elke Staat veronderstelt. Zij is ook de meest broze — schrijft Bouzat — want we hebben reeds aangetoond hoe denkbeeldig, hoe utopisch deze verzaking is. En, benevens, kan ze immer door de soevereine Staat geweigerd of ingetrokken worden.

Professor Pella (25) had een andere grondslag voorgesteld en namelijk het gevoel van een levende gemeenschap onder de Staten, i.a.w. van de feitelijke samen-horigheid welke de internationale samenleving onder de Staten schept en die hen dwingt zich te onderwerpen aan een Recht dat boven hen staat, ten koste van hun eigen soevereiniteit...

Alsof Staten konden voelen?

Andere schrijvers, volgelingen van Quintiliano Saldana (26) roepen het universeel maatschappelijk bewustzijn in. Zij willen er aldus op wijzen dat het de volkeren zijn en niet de staatsinstellingen die de toepassing van het internationale Strafrecht eisen, met de bedoeling de misdaden tegen de menselijkheid, waarvan zij steeds de slachtoffers zijn, te voorkomen (27).

Aldus Bouzat. Ik laat u zelf oordelen in welke van deze drie grondslagen het mensdom zijn betrouwen kan stellen.

J. Y. DAUTRICOURT,
Lector aan de Katholieke Universiteit
te Leuven

(1) Cornil Léon: Le Droit pénal et la Procédure pénale après la Tourmente - Les Nouvelles, Procédure Pénale, Larcier, Brussel 1946, bl. 21.

(2) Scelle Georges: Manuel de Droit international public, Parijs, Domat Montchrestien 1948, bl. 954 en volgende.

(4) Glaser Stefan: Introduction à l'Etude du Droit international pénal, Brussel: Bruylant, Parijs: Sirey, 1954, bl. 8.

(4) Donnedieu de Vabres Henri: Introduction à l'Etude du Droit pénal international, Parijs, 1922 en Les Principes modernes du Droit pénal international, Parijs, 1928. Zie ook Travers Maurice: Le Droit pénal international in 5 boekdelen, Parijs 1920-1922.

(5) De Visscher Charles: Théories et Réalités en Droit international public, Paris, Pedone, 1953.

(6) Glaser S.: op. cit. bl. 3.

(7) Glaser S.: op. cit., bl. 24 & 25. Cfr. Quintano Ripolles Antonio: Tratado de Derecho penal internacional y internacional penal, Madrid, 1955.

(8) Pella Vespasian V.: Fonctions pacifiatrices du Droit pénal supranational et Fin du système traditionnel des Traités de Paix - Mededeling aan de Academie voor morele en politieke Wetenschappen van het «Institut de France» - 17 Februari 1947 - Parijs, Pedone, 1947.

(9) Jahreis Pfr.: Inleidingspleidooi voor de Verdediging te Neurenberg. München, 1946. — Lummert Gunther: Die Strafverfahren gegen Deutsche im Ausland wegen «Kriegsverbrechen», Hamburg, 1949. — Lener Salvatore S.J. I Crimini di Guerra, Roma, 1946 en Crimini di Guerra e Delitti contro l'Umanita, La Civiltà Cattolica, Roma, 1948. — Miglioli Carlo: La Sanzione illegittima nel Diritto internazionale - Atlantica - Roma, 1947 & La Sanzione nel Diritto internazionale, Milano, 1951. — Jimenez de Asua Luis: Tratado de Derecho penal, Buenos Aires, 1950, 2de Boekdeel: El verdadero Derecho penal internacional.

(10) Lener Salvatore S.J.: Crimini di Guerra e Delitti contro l'Umanita, Roma, 1948. cfr. de uitvoerige nederlandse recensie van L. Van Noort O.S.C. in «Streven», Brussel-Amsterdam, 1949, bl. 515 en vlg.

(11) Jimenez de Asua L.: op. cit., bl. 1105.

(12) Pella Vespasian V.: La Criminalité collective des Etats et le Droit pénal de l'Avenir, Parijs, Godde, 1925. — Donnedieu de Vabres Henri: Actes du Ier Congrès international de Droit pénal, Paris, Godde, 1927, bl. 424. — Bouzat Pierre: Traité théorique et pratique de Droit pénal, Paris, Dalloz, 1951, bl. 1092.

(13) Glaser Stefan: op. cit., bl. 32 en L'Etat en tant que Personne morale est-il pénalement responsable? Rev. Dr. pén. et Crim. Brussel, 1948-49, bl. 425 & vlg.

(14) Scelle G.: Op. cit., bl. 18.

(15) Scelle G.: op. cit., bl. 10.

(16) Glaser S.: Introduction à l'Etude du Droit international pénal, bl. 166.

(17) Cornil Léon: Les Possibilités du Droit international pénal. Mededeling aan de Koninklijke Belgische Academie, Klasse der Letteren en der morele en staatkundige Wetenschappen, Brussel, 1955, bl. 258.

(18) Pompe W. P. J.: Handboek van het nederlandse Strafrecht, Zwolle, 1959, bl. 13, nr 4 b).

(19) Pompe W. P. J.: Agressive War an international Crime, The Hague, 1953, bl. 277.

(20) Jescheck Hans Heinrich: Crimes du Droit des Gens in Revue internationale de Droit pénal, Parijs, 1955, bl. 526 — Verbrechen gegen das Völkerrecht, General Bericht vorgelegt dem IVen Internationalen Kongress für Rechtsvergleichung 1954 in Paris, bl. 365.

(21) Saldana Quintiliano: La Defensa social universal, Madrid, Gongora, 1926, en de franse vertaling: La Défense sociale universelle, Parijs, Pedone, 1935.

(22) Jimenez de Asua Luis: Tratado de Derecho penal, IIde Boekdeel, Buenos Aires, 1958, bl. 1111.

(23) Dautricourt Joseph Y.: Le Droit pénal dans l'Ordre public universel, Revue de Science criminelle, Parijs, 1948 en Nature et Fondement du Droit pénal universel, Revue de Droit pénal et de Criminologie, Brussel 1949-1950.

(24) Bouzat Pierre: op. cit., bl. 1088.

(25) Pella V. V.: La Guerre-Crime et les Criminels de Guerre, Genève, 1946.

(26) Saldana Quintiliano: La Defensa social universal, Gongora Madrid, 1926, bl. 164.

(27) Dautricourt J. Y.: Nature & Fondement du Droit pénal universel, Rev. Dr. pén. et Crim., Brussel, juli 1949.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 9 november 1962.

Eerste voorzitter : M. Giroul.
Raadsheer-verslaggever : M. Moriamé.
Advokaat-generaal : M. Delange.
Advokaat : Mr. Van Ryn.

Vatbaarheid voor hoger beroep. — Verzekeringsspolis waarop verschillende verzekeraars ieder voor hun aandeel getekend hebben. — Verschillende contracten, die niet als een en dezelfde titel in de zin van art. 25 van de wet op de bevoegdheid kunnen worden beschouwd.

Eén verzekeringsspolis, waarop verschillende verzekeraars ieder voor hun aandeel getekend hebben, bestaat uit evenveel verzekeringsscontracten als er verzekeraars zijn.

Wanneer deze verzekeraars, gesubrogeerd in de rechten van hun verzekerden, gemeenschappelijk tegen de verantwoordelijke derde optreden, handelen zij aldus niet krachtens één en dezelfde titel, zodat art. 25 van de wet op de bevoegdheid niet toepasselijk is.

N.V. Caisse Patronale e.a. t./ Falter.

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 24 en 25 van de wet van 25 maart 1876 bevattende titel 1 van het voorafgaand boek van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering, 22 van de wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen, 1134, 1249, 1250, 1319, 1320, 1322, 1382, 1383 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest, na vastgesteld te hebben dat, door afzonderlijke exploten, aanlegster, als ook drie andere verzekeringssmaatschappijen, verweerder voor de rechtbank van Koophandel te Verviers gedagvaard hebben om van hem het bedrag te vorderen van hun onderscheidene tussenkomsten in het herstel van de aan de Heilige Jozefskerk te Eupen aangedane schade, waarvan zij samen het risico brand verzekerd hadden, en niettegenstaande de door aanlegster voor het hof van beroep regelmatig genomen conclusies en welke lieten gelden dat het er weinig aan doet dat de door de vier verzekeringssmaatschappijen wegens de door de kerkfabriek geleden schade gevorderde sommen voor elk van hen lager dan de aanleg van beroep zouden zijn, indien zij hem in hun geheel overschrijden en « dat, dienvolgens, het beroep krachtens artikel 25 van de wet van 1876 ontvankelijk is », nochtans het hoger beroep van aanlegster niet ontvankelijk defectu summae verklaart, om de redenen « dat het ongetwijfeld om vorderingen gaat ingesteld niet krachtens eenzelfde titel of eenzelfde oorzaak naar de zin van de artikelen 23 en 25 van de wet van 25 maart 1876, maar wel om vier vorderingen ontstaan uit vier oorzaken, wellicht gelijkaardig, maar de ene volkomen onderscheiden van de andere, te weten het herstel van de door elk van de oorspronkelijke aanlegsters ondergane persoonlijke schade; dat het bedrag van de terugvordering van huidige beroepster lager dan 25.000 frank is en dat dienvolgens haar beroep niet ontvankelijk moet verklaard worden », *eerste onderdeel*, dan wanneer aanlegster geenszins

tegen verweerder opgetreden is of heeft kunnen optreden, ten einde herstel te bekomen van een eigen nadeel, maar wel herstel van een schade ondergaan door haar verzekerde, in wiens rechten zij wettelijk en bij overeenkomst in de plaats gesteld was; dat de verzekeraar, tot stortingen gehouden in geval van verwezenlijking van het verzekerd risico, uit hoofde van deze betalingen, geen enkel eigen nadeel ondergaat en dus, uit dien hoofde, geen enkele persoonlijke vordering tegen de dader van het ongeval heeft; dat, dienvolgens, de vordering van aanlegster, zoals deze van de drie andere verzekeringssmaatschappijen met welke zij hetzelfde risico verzekerd had, op een enkele en zelfde titel gesteund is, daar in hun hoedanigheid van gesubrogeerden in de rechten en vorderingen van hun verzekerde, aanlegster en de drie andere verzekeringssmaatschappijen uitsluitend de vordering tot herstel van deze verzekerde tegen verweerder uitoefenen; dat, dienvolgens, door te weigeren voor de bepaling van de aanleg de krachtens eenzelfde titel gevorderde volledige som van 67.776 frank in aanmerking te nemen, en door het hoger beroep van aanlegster niet ontvankelijk defectu summae te verklaren, het bestreden arrest al de in het middel aangehaalde bepalingen, met uitzondering van de artikelen 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek, geschonden heeft.

tweede onderdeel, dan wanneer, in zover de feitenrechtters beschouwd hebben dat aanlegster geenszins tot staving van haar vordering haar verhaal krachtens indeplaatsstelling inriep, zij de bewijskracht geschonden hebben van de conclusies van aanlegster die, zonder mogelijke dubbelzinnigheid, preciseerde dat « deze vier maatschappijen de kerkfabriek voor de door haar ondergane schade schadeloos gesteld hebben, en, in de rechten van hun verzekerde tredende, zich tegen de aansprakelijke derde, zijnde de heer Falter, keren tot terugbetaling van de gestorte vergoedingen » en verder « dat er dus in werkelijkheid van hunnentwege slechts een enkele vordering is strekkende tot het herstel van de door de kerkfabriek ondergane schade en dat deze schade een som hoger dan het beloop van het hoger beroep bedraagt vermits zij van 67.776 francs is » (schending van de artikelen 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek),

derde onderdeel, dan wanneer althans, en in zover de feitenrechtters beschouwd hebben dat aanlegster niet bij overeenkomst in de rechten en vorderingen van haar verzekerde getreden was, zij de bewijskracht geschonden hebben van de tussen partijen tussengekomen verzekeringsspolis en, hoofdzakelijk, van haar artikel 20, paragraaf 1, dat een zulkdanige indeplaatsstelling krachtens overeenkomst voorzag (schending van de artikelen 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek);

Overwegende dat het middel niet nader aanduidt waarin het arrest artikel 24 van de wet van 25 maart 1876 zou geschonden hebben;

Overwegende dat het bestreden arrest er op wijst dat « de enige polis, op een formulier van de « Caisse Patronale » opgesteld..., de bijzondere voorwaarden vaststelt welke het aandeel in de tussenkomst van elk van de maatschappijen ter zake in de dekking van het risico bepalen; dat zij verklaart geen enkele solidariteit tussen de maatschappijen medeondertekenaars tot stand te brengen, daar elk van dezen geacht wordt individueel en door onderscheidene polis te contracteren; dat elk van de belanghebbende maat-

schappijen een onderscheiden kwijtschrift door de verzekerde bij het regelen van de schade heeft doen ondertekenen»;

Overwegende dat uit deze door de voorziening niet bestreden vaststellingen volgt dat, indien de akte als instrumentum enig is, hij in werkelijkheid vier onderscheidene verzekeringscontracten vaststelt, afzonderlijk met de verzekerde door elk van de maatschappijen aangegaan;

Dat eruit volgt dat aanlegster, afzonderlijk en tot beloop van de door haar betaalde vergoeding, opgetreden is tegen verweerder, welke zij, krachtens een onderscheiden titel, te weten de met de Kerkfabriek aangegane «afzonderlijke polis», als aansprakelijk voor de schade beschouwde;

Dat aldus, verondersteld zelfs dat het arrest het karakter van indeplaatsstelling van de vier vorderingen miskend heeft, zoals het hem verweten wordt door het middel, dat, te dien opzichte, bij gebrek aan belang niet ontvankelijk is, dan nog is het dat, op grond van de hierboven gemelde vaststellingen, dit arrest, dat er bovendien op wijst dat het bedrag van de terugvordering van aanlegster lager is dan 25.000 frank en dat een onderscheiden vonnis van de eerste rechter er over uitspraak heeft gedaan, wettelijk beslist heeft dat aanlegster en de drie andere verzekeringsmaatschappijen, in hun onderscheidene vorderingen, zich niet op een enkel en zelfde titel beriepen en dat er dienvolgens geen reden was, bij toepassing van artikel 25 van de wet van 25 maart 1876, de volledige teruggevorderde som in acht te nemen;

Dat het middel, derhalve, niet kan aangenomen worden;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegster tot de kosten.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer - 19 oktober 1962

Voorzitter : M. Bayot.

Raadshoer-verslaggever : M. Hallemans.

Procureur-generaal : M. Hayoit de Termicourt.

Advokaten : Mrs. De Bruyn en Van Rijn.

Arbeidsovereenkomst. — Opzegging van arbeiders die gedurende minder dan zes maanden ononderbroken bij dezelfde onderneming in dienst zijn. — Strekking van lid 2 van art. 19bis van de wet op de arbeidsovereenkomst.

Het bij lid 2 van art. 19bis van de wet op de arbeidsovereenkomst aan de partijen toegekende recht om bij overeenkomst van de bepalingen van art. 19 betreffende de opzeggingstermijn af te wijken, betreft zowel de duur van de opzeggingstermijn als de bepaling van de dag, waarop deze termijn ingaat.

N.V. Chantier naval et Ateliers de Construction
de Hemixem t./ Van Litzenborg.

Gelet op de bestreden sententie, op 24 november 1960, in laatste aanleg gewezen door de Werkrechtshoofdraad te Antwerpen, (kamer voor werklieden);

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 16, 19, 19bis en 22 van de wet van 10 maart

1900 op de arbeidsovereenkomst, gewijzigd en aangevuld door de wet van 4 maart 1954 (inzonderheid door de artikelen 8, 9 en 11 van de wet van 4 maart 1954, 6, 1107, 1134, 1135 van het Burgerlijk Wetboek, en 97 van de Grondwet,

doordat de bestreden sententie voor nietig en krachteloos houdt de stipulatie van de tussen partijen gesloten arbeidsovereenkomst, waardoor bepaald was dat de termijn van opzegging, voor de arbeiders met minder dan zes maanden dienst in de onderneming op zeven dagen bepaald, zou ingaan daags na de betekening, en bijgevolg inwilligt de vordering van verweerder, die onder dergelijke voorwaarden afgedankt was, tot betaling van een vergoeding wegens afdanking zonder regelmatige opzeggingstermijn, zulks om reden dat de bepalingen van artikel 19 van de wet op de arbeidsovereenkomst van openbare orde zijn, dat van deze dwingende bepalingen dus slechts kan en mag afgeweken worden in de mate en voorwaarden als door de wet in de artikelen 19bis en 19ter bepaald, dat afwijkingen op de algemene regelen... restrictief dienen uitgelegd, dat zowel uit de eerste als de tweede alinea van artikel 19bis duidelijk blijkt dat, enkel bij uitzondering en in de voorwaarden als door dit artikel bepaald, mag worden afgeweken van de termijn, dit is van het bepaald tijdsverloop, van opzegging, dat de wetgever niet uitdrukkelijk de mogelijkheid van afwijken van de derde alinea van artikel 19 heeft voorzien en er bijgevolg niet bij overeenkomst kan afgeweken worden van deze dwingende bepaling,

dan wanneer artikel 19bis van de wet op de arbeidsovereenkomst geen onderscheid maakt tussen de beschikkingen van artikel 19 waarvan het toestaat bij overeenkomst af te wijken, het uitdrukkelijk bepaalt dat, wanneer het werklieden betreft die gedurende minder dan zes maanden ononderbroken bij dezelfde onderneming in dienst zijn, er bij overeenkomst van de beschikkingen van het voorgaand artikel mag worden afgeweken, zonder dat de door de werkgever in acht te nemen termijn korter dan zeven dagen mag zijn, en het dus toestaat, in de mate en onder de voorwaarden welke het aanduidt, door overeenkomst af te wijken van de beschikkingen, zowel van lid 3 als van lid 4 van artikel 19 :

Overwegende dat artikel 19 van de wet op de arbeidsovereenkomst de duur van de opzeggingstermijn vaststelt die hetzij door de werkgever hetzij door de werkmán, moet gegeven worden om aan een arbeidsovereenkomst met onbepaalde duur een einde te maken en in lid 3 preciseert dat de termijn van de opzegging ingaat de maandag volgend op de week tijdens welke ze gedaan wordt;

Overwegende dat uit de leden 1 en 2 van artikel 19bis van dezelfde wet blijkt, dat wanneer het, zoals in dit geval, een werkmán betreft die gedurende minder dan zes maanden ononderbroken in dezelfde onderneming in dienst is, er bij overeenkomst van de beschikkingen van artikel 19 betreffende de opzeggingstermijn mag worden afgeweken, onder voorwaarde dat de door de werkgever in acht te nemen termijn niet korter mag zijn dan zeven dagen, en dat de door de werkmán na te leven termijn niet langer mag zijn dan de helft van de termijn die overeengekomen wordt voor de opzegging gedaan door de werkgever;

Overwegende dat de vaststelling van de dag waarop de opzeggingstermijn ingaat een element van de opzeggingstermijn is;

Dat eruit volgt dat, in strijd met wat de sententie beslist, het voormelde lid 2 van artikel 19bis, door de partijen toe te laten bij overeenkomst van de bepalingen van artikel 19 betreffende de opzeggingstermijn

af te wijken, hun toelaat van deze bepalingen af te wijken, zowel ten aanzien van de duur van de opzeggingstermijn als van de bepaling van de dag waarop deze termijn ingaat;

Dat het middel gegrond is;

Om die redenen,

Verbreekt de bestreden sententie;

Beveelt dat melding van onderhavig arrest zal gemaakt worden op de kant van de vernietigde beslissing; Veroordeelt verweerder tot de kosten;

Verwijst de zaak naar de Werkrechtersraad te Mechelen, kamer voor werklieden.

RAAD VAN STATE

4e Kamer. — 20 november 1962.

Voorzitter: M. Vranckx.

Raadsheren: M.M. Mast en Mees.

Substituut-auditeur-generaal: M. Lenaerts.

Advocaten: Mrs. Top en Verougstraete.

Pensioen voor arbeiders. — Terugvordering van niet verschuldigde bedragen. — Compensatie. — Aard van de terugvordering. — Gelegenheidswerk. — Tussenkoms van de Belgische Staat voor de Raad van State.

1. Artikel 17, § 3, van de wet van 21 mei 1955 wil het recht van de Rijkskas voor rust- en overlevingspensioenen op terugvordering van ten onrechte uitgekeerde bedragen slechts regelen in gevallen waarin de terugvordering personen betreft die niet langer enige aanspraak hebben op pensioen of op de uitkering ervan.
2. De Rijkskas kan niet door compensatie terug in het bezit komen van het niet verschuldigd bedrag wanneer zij een pensioen heeft uitbetaald dat niet, zelfs gedeeltelijk, verschuldigd is. Zij kan dit wel wanneer het pensioen ten onrechte tegen een te hoog bedrag werd uitbetaald.
3. De terugvordering van ten onrechte uitgekeerde bedragen is geen sanctie, als bedoeld in artikel 19 van de wet van 21 mei 1955, doch alleen de uitoefening van een recht dat steunt op art. 1376 B.W.
4. Wie drie halve dagen per week en een halve dag per vier weken werkt, hetgeen, vermits een kwartaal dertien weken telt, op eenentwintig dagen per kwartaal neerkomt, voldoet niet aan de gestelde voorwaarden van artikel 4, lid 3, van de wet van 21 mei 1955 en van artikel 4 van het K.B. van 17 juni 1955 inzake gelegenheidswerk.
5. Was de Belgische Staat geen partij in het geschil voor de rechtscollages en is anderzijds de bestreden administratieve beslissing genomen door een openbare instelling, dan moet de Belgische Staat buiten de zaak worden gesteld.

Libbrecht René t./ Belgische Staat en Rijkskas voor rust- en overlevingspensioenen.

Arrest nr. 9714

Besluit:

Gezien het verzoekschrift dd. 27 december 1961; Gehoord het eensluidend advies van de heer Lenaerts, substituut-auditeur-generaal;

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging van de beslissing van 25 oktober 1961, waarbij de hoge commissies voor pensioenen afwijzend beschikt over het beroep ingesteld door verzoeker tegen een beslissing dd. 25 juli 1961 van de commissies van beroep te Gent; dat verzoeker eerst op 28 oktober van de bestreden beslissing kennis heeft gekregen;

Overwegende dat aan verzoeker een rustpensioen voor arbeiders van 36.000 frank met ingang van 1 juli 1959 is toegekend; dat de Rijkskas voor rust- en overlevingspensioenen, nadat uit een onderzoek was gebleken dat de echtgenote van verzoeker tot 24 januari 1961 drie halve dagen per week en een halve dag per maand arbeid had verricht, hem op 4 mei 1961 hetgeen volgt schreef: «Van 1 juli 1959 tot 31 januari 1961 werd het pensioen U ten onrechte op basis van 75 t.h. uitbetaald, rekening houdend met de bepalingen terzake van artikel 8, §1, gezien U inderdaad » gevolge de door uw echtgenote uitgeoefende bedrijvigheid slechts aanspraak kon maken op het pensioen » op basis van 60 t.h. De Rijkskas voor rust- en overlevingspensioenen zal dus overgaan tot de terugvordering van de over bedoelde periode teveel uitbetaalde gelden. Indien U deze beslissing betwist, is het » U toegelaten er beroep tegen in te stellen, dit uiterlijk binnen vijftien dagen na ontvangst van dit ter » post aangetekend schrijven...»; dat die beslissing waartegen verzoeker beroep had ingesteld door de commissie van beroep te Gent bij beslissing van 25 juli 1961 werd bevestigd; dat het beroep van verzoeker tegen laatstgenoemde beslissing door de bestreden beslissing werd verworpen;

Overwegende dat de Belgische Staat geen partij was in het geschil voor de commissie van beroep noch voor de hoge commissie en dat de administratieve beslissing die verzoeker voor die rechtscollages bestreed, genomen is door de tweede tegenpartij, die een openbare instelling is; dat de Belgische Staat derhalve buiten de zaak moet worden gesteld;

Overwegende dat de bestreden beslissing steunt op de considerans «dat appellant opwierp dat «zijn echtgenote drie halve dagen per week doch geen achttien » dagen per kwartaal werkte en ze niet het inzicht » had het aantal dagen te overschrijden», dat die » bewering tegenstrijdig is met de door de echtgenote » ondertekende verklaring dd. 24 januari 1961 waaruit » blijkt dat de de duur van het gelegenheidswerk, » zoals voorzien in het artikel 4 van het koninklijk » besluit van 17 juni 1955, gewijzigd bij dit van 8 mei » 1958, wel degelijk overschreed »;

Overwegende dat verzoeker doet gelden dat de bestreden beslissing genomen is met schending van de artikelen 17, § 3, en 20, eerste lid, van de wet van 21 mei 1955 en van de artikelen 9, § 2, en 10, tweede lid, van het koninklijk besluit van 28 april 1958 tot uitvoering van artikel 20 van de wet van 21 mei 1955 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor arbeiders, gewijzigd bij de wet van 1 augustus 1957, en van artikel 25 van de wet van 12 juli 1957 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor bedienden; dat zij (sic) in verband hiermede voorhoudt dat de hoge commissie de administratieve beslissing, waarbij de terugvordering van de termijnen van het rustpensioen over de periode van 1 juli 1959 tot 31 januari 1961, bevolen werd, niet mocht bevestigen, aangezien de Rijkskas voor rust- en overlevingspensioenen niet bevoegd was om zodanige beslissing te nemen doch alleen om binnen de gestelde termijn bij het bevoegd rechtscollege een eis tot terugvordering in te dienen;

Overwegende dat, luidens artikel 17, § 3, van de wet van 21 mei 1955, elk bedrag dat ten onrechte door

de Rijkskas voor rust- en overlevingspensioenen in het bestek van haar bevoegdheden als betaalorgaan uitbetaald werd, het voorwerp kan uitmaken van een vordering tot terugbetaling en in geval van arglist of bedrog de vordering tot terugbetaling verplicht is; dat artikel 20, eerste lid, van genoemde wet bepaalt dat de Koning rechtscolleges voor betwiste zaken instelt, met als opdracht uitspraak te doen in geschillen omtrent rechten die voortvloeien uit die wet; krachtens artikel 9, § 2, van het koninklijk besluit van 28 april 1958 de aanvragen vanwege de instellingen belast met de betaling van de uitkeringen, met het doel terugbetaling van onverschuldigde uitkeringen te verkrijgen, binnen de termijn van drie jaar moeten worden ingediend en dat zij, krachtens artikel 10, tweede lid, van dit besluit, bij de commissie aanhangig worden gemaakt door gewone toezending van het dossier met een dienstnota waarin het onderwerp van de aanvraag wordt aangegeven;

Overwegende dat bedoelde § 3 in artikel 17 van de wet van 21 mei 1955 is ingevoegd bij de wet van 1 augustus 1957, ten gevolge van een amendement van de regering (Senaat - 1956-1957 - nr 250), die de voorgestelde aanvulling verantwoordde door erop te wijzen dat het de Rijkskas, ingeval zij een pensioen heeft uitbetaald hoewel het niet, zelfs gedeeltelijk, verschuldigd is, niet mogelijk is door compensatie terug in bezit te komen van het niet verschuldigde bedrag zoals zij dit wel kan wanneer het pensioen ten onrechte tegen een te hoog bedrag werd uitbetaald;

Overwegende dat uit de verantwoording van bedoeld amendement blijkt dat de nieuwe bepaling de uitoefening van het recht van de Rijkskas op terugvordering van ten onrechte uitgekeerde bedragen slechts wil regelen in gevallen waarin de ten onrechte uitgekeerde bedragen teruggevorderd worden van degenen die niet langer enige aanspraak hebben op pensioen of op de uitkering ervan; dat aangezien verzoeker niet in zodanig geval verkeert, artikel 17, § 3, van de wet van 21 mei 1955 en de artikelen 9, § 2, en 10, tweede lid, van het koninklijk besluit van 28 april 1958 hier niet van toepassing zijn; dat de rechtscolleges, ingesteld overeenkomstig artikel 20, eerste lid, van genoemde wet, bevoegd zijn om uitspraak te doen in geschillen omtrent rechten die voortvloeien uit die wet en dat het geschil waarover de bestreden beslissing uitspraak doet, loopt over het recht op uitkering van een rustpensioen voor arbeiders; dat het middel niet gegrond is;

Overwegende dat verzoeker verder doet gelden dat de bestreden beslissing geen steun vindt in de wet, doordat zij de terugvordering van ten onrechte uitgekeerde bedragen als geoorloofd beschouwt, hoewel de wet «bij overschrijding van gelegenheidswerk enkel de schorsing voorziet gedurende enkele maanden van het recht op pensioen»;

Overwegende dat zodanige terugvordering geen sanctie is, als bedoeld in artikel 19 van de wet van 21 mei 1955, doch alleen de uitoefening van een recht dat steunt op artikel 1376 van het Burgerlijk Wetboek; dat ook dit middel niet opgaat;

Overwegende dat verzoeker tenslotte de onvoldoende motivering van de bestreden beslissing aanklaagt; dat hij in dit verband voorhoudt dat de hoge commissie «had moeten aanduiden op welke wijze de »echtgenote de wettelijke duur van het gelegenheidswerk heeft overschreden, hetgeen had moeten gebeuren met vaststelling van het aantal volle en »halve dagen arbeid van de echtgenote per kwartaal en met een bepaling van wat artikel 4 van »het koninklijk besluit van 17 juni 1955 tot vast-

» stelling van het algemeen reglement betreffende het » rust- en overlevingspensioen voor arbeiders, ver- » staat onder een dag en onder een kwartaal»;

Overwegende dat genoemde bepaling als gelegenheidswerk, in de zin van artikel 4, lid 3, van de wet van 21 mei 1955 aanziet «elke handen- of geestesarbeid verricht in dienst van een werkgever of in de woning van particulieren, voor zover de duur van de tewerkstelling in een kwartaal, geen achttien dagen in dienst van een of meer personen overtreft»; dat uit de considerans van de bestreden beslissing duidelijk blijkt dat deze, om te besluiten dat de in aanmerking genomen bedrijvigheid niet voldoet aan de in die bepaling gestelde voorwaarden om als gelegenheidswerk te kunnen worden beschouwd, steunt op een verklaring afgelegd door de echtgenote van verzoeker; dat volgens die verklaring, welke in het dossier berust, de betrokkene drie halve dagen per week en een halve dag per vier weken werkte, hetgeen, vermits een kwartaal dertien weken telt, op eenentwintig dagen per kwartaal neerkomt; dat de bestreden beslissing derhalve voldoende gemotiveerd is.

Besluit :

Artikel 1.

Het beroep is verworpen.

Artikel 2.

De kosten, ten bedrage van zevenhonderd vijftig frank, komen ten laste van verzoeker.

NOOT : Over dit arrest is er sprake in de noot onder het arrest van dezelfde Kamer van de Raad van State dd. 13 november 1962, gepubliceerd in R.W., 1962-63, 1253.

HOF VAN BEROEP TE GENT

7e Kamer. — 3 februari 1962.

Voorzitter : M. Verougstraete.

Raadsheren : M.M. Noest en Le Fevere de Ten Hove.

Advokaat-generaal : M. De Hoon.

Advokaten : Mrs. Moors en Bulckaert.

Faillissement. — Vordering van de R.M.Z. wegens interesten op bijdragen niet meer bevoorrecht na de wetswijziging van 14 juli 1961. — Stuiting van de loop der interesten der vorderingen van de R.M.Z. van voor de wetswijziging van 14 juli 1961, te rekenen van het vonnis van faillietverklaring.

Krachtens art. 4 van de op 12 augustus 1961 in werking getreden wet van 14 juli 1961, houdende wijziging van art. 12, bis van het wetsbesluit van 28 december 1944, zoals aangevuld door het wetsbesluit van 6 september 1946, zijn nog alleen de bijdragen van de R.M.Z. en niet meer de interesten bevoorrecht.

De vóór bedoelde wetswijziging op bijdragen aan de R.M.Z. verschuldigde verwijlsinteresten waren slechts door een algemeen voorrecht op alle goederen van de schuldenaar gewaarborgd. Bij toepassing van art. 451 van de faillissementswet is de loop van deze interesten ten aanzien van de boedel te rekenen van het vonnis van faillietverklaring gestuit, daar het verder lopen der interesten slechts geldt voor schuldvorderingen, die door een bijzonder voorrecht beschermd zijn.

R.M.Z. t/ Mr. W. Bulckaert
(faillissement Vandendriessche)

Gezien de stukken, o.m. de grosse van het bestreden vonnis, op 25 maart 1961 gewezen door de Rechtbank van Koophandel te Kortrijk;

Overwegend dat de appellant tijdig en regelmatig beroep heeft ingesteld; dat, hoewel hij in zijn griefschrift besloten had tot de opneming in het bevoorrecht passief van gans het bedrag, dat hij in zijn aangifte van schuldvordering had ingediend, hij in zijn tweede conclusies d.d. 11 oktober 1961 zijn beroep uitdrukkelijk beperkte tot de principiële beschikking van de eerste rechter aangaande de gevraagde interesten; dat de curator hiermede instemde;

Nopens de ontvankelijkheid van het beroep:

Overwegend dat de curator verkeerdelijk vooropstelt dat het aldus beperkt beroep onontvankelijk is « defectu summae », onder voorwendsel dat de waarde van het enig geschilpunt, dat nog in betwisting blijft vóór het Hof, beneden het peil ligt van de laatste aanleg;

Overwegend immers dat de interesten, welke sinds 10 januari 1961 zouden hebben voortgelopen ten voordele van de appellant, een accessorium uitmaken van de principale hoofdschuld, waaronder begrepen is een bedrag van 149.000 F dat door de curator in eerste aanleg betwist werd, en dus ook vatbaar zijn voor hoger beroep, wijl ze van rechtswege het lot volgen van de betwisting omtrent de hoofdsom;

Overwegend dat, zo weliswaar de eerste rechter zich onbevoegd verklaarde tot kennisneming van het geschil betreffende voormeld deel van het hoofdbedrag en de zaak dienaangaande eerst naar een andere instantie verzond, zulks toch niets afdoet aan de wettelijke criteria nopens de aanleg;

Overwegend voorts dat de beschikking, waarbij de eerste rechter besliste dat, ten aanzien van het faillissement, de rente gestuit werd ten dage van de faillietverklaring, definitief ten gronde werd verleend, ofschoon het deswege te betalen bedrag daarbij nog niet nader is bepaald geworden, en dat ze vanzelfsprekend geen uitstaans heeft met de voorlopige aanname van de appellant op het bevoorrecht passief voor de niet betwiste hoofdsom, zijnde 581.604 F.

Nopens de gegrondheid van het beroep:

Overwegend dat, naar luid van art. 4 der wet van 14 juli 1961, houdende wijziging van art. 12bis van het K.B. van 28 december 1944, zoals aangevuld door het B.W. van 6 september 1946, welke wet in werking trad op 12 augustus 1961, alleen de schuldvorderingen van de appellant uit hoofde van bijdragen geprivilegieerd zijn;

Overwegend derhalve dat niet te betwijfelen valt dat de inschuld van de appellant uit hoofde van moratoire interesten vanaf 12 augustus 1961 louter chirographair geworden is en, als zodanig, niet kan opgevorderd worden lastens het faillissement, dit overeenkomstig art. 451 der wet op de faillissementen; dat hieruit volgt dat het Hof enkel dient te beslechten de vraag te weten of de interesten, die vóór deze datum ten behoeve van de appellant vervallen zijn, al dan niet zijn blijven lopen spijs de faillietverklaring, omdat ze, krachtens de vroegere wetgeving, als geprivilegieerd gekenmerkt waren;

Overwegende dat, volgens voornoemd art. 12bis van

het K.B. van 28 december 1944, de aan de appellant wegens verwijlinteresten verschuldigde bedragen gewaarborgd waren door een algemeen voorrecht op al de goederen van de schuldenaar; dat de eerste rechter echter met recht en reden heeft geoordeeld dat de uitzondering voorzien bij art. 451 der wet op de faillissementen slechts toepasselijk is op de interesten voortkomende van inschulden, die door een bijzonder voorrecht gedekt zijn;

Overwegende dat dergelijke interpretatie, steunende op de restrictieve bewoordingen van al. 2 van gezegde wetbepaling, waarin sprake is van de goederen gebonden aan het privilege, hetgeen op de algemene voorrechten niet kan doelen, thans doorgaans gehuldigd wordt in Frankrijk, alwaar de daartoe betrekkelijke wetteksten juist gelijk luiden (Dalloz Encycl. Dr. Com. II, V° Faillite, nr 1155, met de aangehaalde rechtspraak);

Overwegende dat uit al het voorgaande voortvloeit dat de kwestieuze interesten, welke destijds alleenlijk door een algemeen voorrecht gewaarborgd waren, opgehouden hebben te lopen tegenover de massa vanaf de datum van het faillietverklarend vonnis d.d. 31 december 1960, in dier voege dat het beroepen vonnis te dezen in stand dient te worden gehouden;

Om die redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935,

Gehoord in openbare terechtzitting Advocaat-generaal de Hoon in zijn meestendeels eensluidend advies; Alle andere conclusies als ongegrond van de hand wijzende,

Verklaart het beroep, ontvankelijk, ongegrond;

Dientengevolge,

Bevestigt de aangevochten beschikking van het vonnis a quo;

Zendt de zaak naar de eerste rechter terug voor verdere behandeling;

Veroordeelt de appellant in de kosten van deze aanleg.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

1e kamer bis. — 19 december 1962.

Voorzitter : M. E. Ceulemans.

Rechters : M.M. R. Majeau en E. Maes.

Advocaten : Mrs. G. Bosmans, loco Mr. Emiel Ooms en P. Van Doosselaere.

Huurschade.

De schade toegebracht aan parketten door de indrukken van damespunthakken is een abnormale schade, die door de huurder dient vergoed te worden; hieronder dienen te worden begrepen zowel de kosten van het afschuren en boenen, als de minderwaarde die het parket ingevolge deze bewerking ondergaat. Hoewel de schade plaatselijk is dient de minderwaarde over de ganse oppervlakte gerekend.

N.V. in vereff. Portland Cement Building
t/Nonnon.

Gezien de stukken van het geding o.m.

— het in regelmatige vorm voorgebrachte vonnis, waartegen beroep, uitgesproken door de heer Vre-

derechter van het derde kanton der stad Antwerpen, dd. 25 november 1961;

— de geboekte en hieraangehechte akte van beroep betekend door het ambt van deurwaarder L. Mellaerts te Brussel in datum van 16 december 1961;

Gelet op art. 2, 24, 33, 34, 36, 37, 41 der Wet van 15 juni 1935;

Gehoord partijen in hun middelen en besluiten ontwikkeld in openbare terechtzitting van 23 oktober 1962;

Aangezien het beroep, tijdig en in regelmatige vorm ingesteld, ontvankelijk is, evenals het incidenteel beroep;

Overwegende dat huidig verweerder in beroep een appartement huurde van beroepster, hetwelk hij op 14 april 1961 na opzet verliet;

dat hij alsdan gedagvaard werd in betaling van huurschade, schade voor onbeschikbaarheid wegens uit te voeren werken, vergoeding wegens nietteruggave van sleutels en kosten van het deskundig onderzoek;

Dat, in eerste aanleg, deze eisen slechts gedeeltelijk ingewilligd werden en dat beroepster aan de eerste rechter ook verwijt materiële vergissingen te hebben begaan;

Overwegende dat thans niet meer aangedrongen wordt in verband met de teruggave van de sleutels zodat deze post alleszins wegvalt;

Overwegende wat de huurschade betreft, het past deze vooraf te ventileren, vertrekkend van het deskundig verslag;

Dat vermits het aan de hand van de briefwisseling onbetwistbaar blijkt dat verweerder in beroep, bij zijn intrede, zelf de kosten gedragen heeft voor het schilderen of behangen van muren en plafonds, het past zulks in acht te nemen; dat anderzijds uit niets blijkt dat hij ook zou hebben ingestaan voor de schildering van het houtwerk en de radiators;

Dat, met het oog op de hierna volgende bespreking, het bedrag van 8.033 frank, voorkomend op blz. 4 van het deskundig verslag, dan ook dient gesplitst in 3.625 frank (taks inbegrepen) herstellingskosten wegens beschadigingen en bijwerken van de schildering aan houtwerk en radiators, en 4.407 frank (taks inbegrepen) voor herschildering van muren en plafonds; dat verder onderscheid dient gemaakt tussen de materiële kosten voor schuren en inboenen van de parketten (3.736 frank) en de minderwaarde welke deze parketten zouden ondergaan hebben (7.340 frank);

Overwegende dat, wat de eigenlijke herstellingskosten betreft, verweerder in beroep niet kan gevolgd worden waar hij klakkeloos insinueert dat deze schade zou kunnen aangericht zijn door de verhuurster zelf tussen 11 april en 13 juli 1961; dat de eerste opname plaats vond enkele dagen na verweerders' vertrek en dat deze grosso-modo overeenstemt met het verslag Smits; dat beroepene trouwens nooit geprotesteerd heeft tegen de beschrijving zelf, noch tegen één of andere post in het bijzonder, maar dat hij er zich toe beperkte te informeren naar de prijs van de aangeduide herstellingen;

Dat hij dus alleszins de herstelling van deze schade-posten verschuldigd is, hetzij 3.625 frank;

Overwegende dat beroepster niet kan vervolgd worden in haar zienswijze wat betreft de kosten van herschildering van muren en plafonds;

Dat het vaststaat dat deze ongeschilderd waren ten tijde van de intrede van de huurder dewelke ze, op eigen kosten, heeft laten schilderen; dat de kostprijs hiervan blijkens de huidige becijferingen van de deskundige (zie de volle prijzen die hij oopgeeft, zonder aftrek voor sleet) niet minder dan 6.233 frank plus

taks moet bedragen hebben, waarvan beroepene slechts 2.000 frank, hetzij minder dan één derde terugkreeg vanwege beroepster;

Dat het niet opgaat te beweren dat zulks bedoeld was als een soort bijkomende huurprijs lastens beroepene; dat het intergendeel een goedkoop procédé was voor beroepster om één van haar bijzonderste verplichtingen af te wentelen op de rug van de huurder door, voor bedoelde schildering, door de huurder uitgevoerd, een forfaitaire vergoeding toe te kennen welke veel te laag was; dat luidens de artikelen 1730 en 1731 van het Burgerlijk Wetboek het gehuurde slechts dient teruggegeven in de staat waarin men het zelf ontvangen heeft (vgl. Kluyskens, De Contracten, n° 228); dat de huidige vordering er zou op neerkomen de huurder op te leggen het gehuurde tweemaal in staat te stellen, nl. bij zijn intrede en nogmaals bij zijn vertrek, hetgeen veel verder gaat dan de wettelijke verplichtingen en alleen door een speciaal contract kan bedongen worden;

Overwegende dat voor de eigenlijke schilderwerken aan muren en plafonds verweerder in beroep dan ook ruimschoots aan alle verplichtingen zal voldaan hebben, mits teruggave van het forfait van 2.000 frank dat hij destijds vanwege beroepster ontving, en hetwelk hij thans aanbiedt;

Overwegende dat de eerste rechter met reden aannam dat beroepene moet instaan voor de schadelijke gevolgen aan de parketten toegebracht door damespunthakken;

Dat dit soort schade alleszins nieuw is, zeer opvallend, en dat zij het uitsluitend gevolg is van een mode, die het nieuw en ongewoon karakter van deze schade niet wegneemt, vermits deze schade zich zo ontzettend vlug en zo hardnekkig manifesteert, dat zij onmogelijk onder normale sleet kan gerangschikt worden;

Dat uit het verslag Smits immers blijkt dat na nauwelijks drie jaar bewoning de parketten zodanig beschadigd zijn door damespunthakken dat zij 1,5 à 2 mm diep moeten afgeschuurd worden, en dat zulke bewerking nog hoogstens tweemaal zou kunnen herhaald worden in de toekomst; dat de parketten in een verhuurd goed aldus gevaar lopen binnen de 9 jaar volledig vernield te zijn indien zij regelmatig belopen worden met damespunthakken;

Dat zulke sleet onbetwistbaar abnormaal is;

Overwegende dat de eerste rechter niet kan gevolgd worden waar hij zegt dat alleen die delen, welke indrukken van hakken vertonen, moeten herschuurd worden; dat beroepster terecht voorhoudt dat bij een dusdanige bewerking de parketten uithollingen zouden vertonen, terwijl eveneens moet in acht genomen worden dat niet elke huurder zijn appartement op dezelfde wijze bemeubelt en schikt;

Overwegende dat de post van 3.736 frank voor materiële kosten van schuren en boenen dus door beroepene verschuldigd is;

Overwegende dat beroepster ook schadevergoeding vordert wegens de blijvende minderwaarde van de parket;

Dat de argumentatie van beroepene omtrent de eenheidsprijs van de parket niet dienend is omdat niet bewezen is dat de door hem aangehaalde prijzen betrekking hebben op dezelfde houtsoort, tekening en andere karakteristieken;

Dat dan ook de schade door expert Smits op 7.340 frank geraamd moet vergoed worden;

*Verlies van huurgenot wegens opname en herstel-
lingswerken.*

Overwegende dat verweerder in beroep een tiental dagen gewacht heeft om te antwoorden op de staat van schade, hem op 21 april 1961 toegezonden door beroepster; dat zijn antwoord op de prijs opgave van 31 mei 1961, vijf dagen vroeg, en dat de tijd nodig voor de uitvoering van de werken door de expert geraamd wordt op 8 dagen;

Overwegende dat derhalve, afgezien van de vertragingen voortspruitend uit ziekten van experten (waarvoor beroepene niet moet instaan) hij zelf toch een tijdverlies van 23 dagen veroorzaakte, zodat de toekenning van de tegenwaarde van één maand huur uit dien hoofde niet overdreven is;

Dat de kosten van deskundig onderzoek vanzelfsprekend ten laste van beroepene moeten vallen;

Overwegende dat beroepene nu plots voor de dag komt met één door hem betaalde waarborgsom; dat vanzelfsprekend het hierna bepaald bedrag eerst zal dienen aangerekend op de waarborg en slechts voor het overige door beroepene zal moeten bijbetaald worden;

Om deze redenen,

De Rechtbank,
Zetelend in hoger beroep, tegensprekelijk rechtdoende, na beraadslaging,

Alle andere of strijdige besluiten verwerpend,
Ontvangt het beroep, alsook het incidenteel beroep;
Verklaart het hoofdberoep gedeeltelijk gegrond;

Verklaart het incidenteel beroep ongegrond en wijst incidenteel beroeper ervan af;

Hervormt het vonnis a quo en recht doende;

Veroordeelt verweerder in beroep om aan beroepster te betalen de som van 23.601 frank te vermeerderen met de gerechtelijke intresten, en met de gedingkosten zo van eerste aanleg als van beroep, onder aftrok evenwel van het bedrag dat hij ten titel van waarborg zal bewijzen betaald te hebben;

NOOT: Dit vonnis bevestigt gedeeltelijk het vonnis a quo dd. 25 november 1961 van de Vrederechter van het Derde Kanton der Stad Antwerpen. Dit vonnis kende echter de minderwaarde slechts toe voor de gedeelten van het parket die de schade vertoonden.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE GENT

2e Kamer. — 24 oktober 1962.

Voorzitter: M. Lefèvre.

Rechtsers: Mr. De Vriendt en Viaene.

Advokaten: Mrs. van Ginderachter en Demeester.

Herziening van de huurprijs bij toepassing van artikel 6 der wet van 30 april 1951 op de handelshuurovereenkomsten.

Gelden als objectieve elementen om de herziening van de huurprijs toe te staan en waardoor de bedongen normale huurwaarde met 15% dient verhoogd te worden: n.l. de intensere bewoning van de woonwijk door oprichting van appartementsgebouwen in de buurt van het verhuurde handelshuis, de algemene stijging der waarde van de onroerende goederen en van de levensduurte, de aanzienlijke verhoging van het kadastraal inkomen.

Mertens Felix t./ Van Keymeulen Julien.

Gehoord de partijen in hun middelen en besluiten;
Gezien de stukken, onder meer de uitgifte van een vonnis van 5 april 1962 uitgesproken door het Vrederecht van het Kanton Ledeberg;

Overwegende dat het beroep en het incidenteel beroep tijdig en regelmatig werden ingesteld;

Overwegende dat de eis van appellant ertoe strekt, bij toepassing van art. 6 der wet van 30 april 1951 op de handelshuurovereenkomsten, herziening van de huurprijs te bekomen;

Overwegende dat de in het huurkontraat van 28 februari 1956 bedongen maandelijks huurprijs 2.200 frank bedraagt; dat op grond van de door partijen verstrekte gegevens moet besloten worden dat deze huurprijs overeenstemde met de normale huurwaarde van het verhuurde op dat ogenblik;

Overwegende dat zekere van de door appellant aangehaalde gegevens, n.l. de intensere bewoning van de woonwijk door oprichting van appartementsgebouwen in de buurt van het verhuurde handelshuis met de onvermijdelijke ermede gepaard gaande gunstige weerslag op de exploitatie van die handel, de algemene stijging van de waarde van de onroerende goederen en van de levensduurte, de aanzienlijke verhoging van het kadastraal inkomen, wel het karakter hebben van objectieve elementen die samen de huurwaarde van het onderwerpelijk goed sedert 1956 hebben verhoogd; dat mag aangenomen worden dat deze verhoging het door de wet gestelde minimum van 15 % ten overstaan van de vroegere normale huurwaarde bereikt;

Overwegende nochtans dat de door de appellant gevorderde maandelijks huurprijsverhoging van 800 frank merklijk de huidige huurwaarde van het verhuurde goed overtreft; dat deze huurwaarde, met inbegrip van de autobergplaats, billijk op 2.530 frank per maand dient te worden bepaald;

Overwegende dat de te hoge eis van de appellant mede oorzaak was van de door partijen gevoerde rechtspleging, zodat het billijk is de koesten ervan voor de helft onder hen te verdelen;

Overwegende dat de opwerpingen van de geïntimeerde nopens de overname van het handelsfonds huidig geding te buiten gaan; dat tenslotte, nu de eis gedeeltelijk voorkomt, de tegeneis wegens tergend en roekeloos beroep van zelfsprekend ongegrond is;

Om die redenen,

De Rechtbank gelet op de artikelen 2, 24, 34, 37 en 41 der wet van 15 juni 1935 op het taalgebruik in gerechtszaken; alle andere besluiten verwerpend als niet gegrond;

Ontvangt het beroep en het incidenteel beroep;

Verklaart het beroep ten dele gegrond en het incidenteel beroep ongegrond;

Doet het beroepen vonnis teniet en opnieuw wijzende:

Bepaalt de huurprijs van het onderwerpelijk verhuurde goed op 2.530 frank per maand, te rekenen vanaf 1 maart 1962;

Verwijst partijen ieder in de helft der kosten van de beide aanleggen.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE OOSTENDE

1e Kamer. — 22 oktober 1959.

Voorzitter : M. Reynaerts.

Rechters : M.M. Deswaef en Vandendriessche.

Referendaris : M. W. Six.

Advocaten : Mrs. Heymans en Degrave.

1. Bevoegdheid van de Rechtbank van Koophandel. — Geschil over een in een handelshuurovereenkomst opgenomen beding tot bevoorradings.
2. Verbintenis tot bevoorradings van koopwaren met opgelegde prijzen. — Niet strijdig met de vrijheid van handel.
3. Bewijs. — Door deurwaarder opgemaakte zgn. processen-verbaal van vaststelling.
4. Strafbeding. — Doel hiervan.

1. *Het geschil over een in een handelshuurovereenkomst opgenomen verbintenis om zich bij een bepaalde leverancier in bieren te bevoorraden (zgn. brouwerijverplichting) valt onder de bevoegdheid van de Rechtbank van Koophandel en niet onder die van de vrederechter.*
2. *Is geldig en niet strijdig met de vrijheid van handel de verbintenis van de koopman zich uitsluitend bij een bepaalde fabrikant, die vaste verkoopprijzen oplegt, te bevoorraden.*
3. *De deurwaarders zijn niet wettelijk bevoegd om zgn. processen-verbaal van vaststelling op te maken, zodat deze processen-verbaal theoretisch geen bewijskracht bezitten. De daarin vermelde materiële gegevens kunnen soms als inlichting en als een vermoeden juris tantum worden aanvaard.*
4. *Bij toepassing van een strafbeting moet de rechter niet meer onderzoeken of de schuldeiser werkelijk schade ondergaat en in welke mate; hij kan slechts het tussen de partijen overeengekomen bedrag toekennen.*

Chaffart t/ Devriendt-Denolf.

Overwegende dat de vordering strekt tot veroordeling van eerste gedaagde tot betaling van 2.195 F als schade-loosstelling wegens twee vastgestelde overtredingen op de contractuele verplichting uitsluitend de dranken van eiser te leveren of te nemen;

Overwegende dat eerste verweerster, in hoofdde, de onbevoegdheid ratione materiae van de koophandelsrechtbank opwerpt en subsidiair betwist van andere leveranciers bieren te hebben afgenomen en, bij weder-eis, vraagt dat het beding betreffende de uitsluitende levering onwettig, nietig of als niet-bestaande zou worden aangezien.

1. Bevoegdheid.

De gedaagde Denolf werpt op dat het geschil onder de uitsluitende bevoegdheid zou vallen van de Heer Vrederechter om reden dat de ingeroepen contractuele bepaling, welke door haar zou overtreden zijn, deel uitmaakt van de handelshuurovereenkomst bestaande tussen partijen;

Overwegende dat de vordering gericht is tegen de uitbaatster van een handelsfonds; dat men niet kan zeggen dat de verbintenis van eerste verweerster een oorzaak heeft vreemd aan haar handel, zodat in principe de koophandelsrechtbank bevoegd is krachtens artikel 2 van het 1e Boek van het Wetboek van Koophandel;

De betwisting loopt niet over één der bepalingen van de wet van 30 april 1951 op de handelsverhuringen, en men heeft ook niet te doen met het geval van verknochtheid of aanhangigheid zoals voorzien in art. 29 van deze wet, die voor huidige betwisting bevoegdheid zou kunnen geven aan de Heer Vrederechter : (A.P.R., V° Huur van handelshuizen, nr. 163, blz. 3);

Het betreft een afzonderlijk geschil omtrent de ver-huring van een handelsfonds en het is van geen belang dat de bepaling waarop de eis is gesteund, ingelast is in een huurcontract; de betwisting over een verbintenis om zich in bieren te voorzien bij een bepaalde leverancier, aangegaan ter gelegenheid van een huurcontract, valt onder de materiële bevoegdheid van de koop-handelsrechtbank; zie K. Hrb. Brussel, 30 april 1957; J.C.B., 1957, blz. 274;

2. Grond.

Overwegende dat er aanleiding bestaat vooreerst de tegeneis te onderzoeken, daar deze een hoofdzakelijk verweer tegen de vordering uitmaakt;

Eerste verweerster beweert dat de verbodsbepaling om zich elders dan bij eiser te voorzien van dranken, als in strijd met het principe van vrijheid van handel, nietig is als strijdig met de openbare orde;

Overwegende dat de geldigheid van een overeenkomst waarbij een handelaar zich verbindt om zijn koopwaar bij een bepaalde fabrikant af te nemen, o.m. het veel gebruikte zgn. « brouwerijcontract » algemeen aangenomen wordt; cfr. Van Ryn, Principes de dr. commercial, t. I, nr. 241; cfr. critische nota Limpens en Van Ryn in Rev. crit. de jur. belge, 1951, blz. 94;

tenzij de overeenkomst voor een onbepaalde duur, t.t.z. zonder beperking in de tijd zou afgesloten zijn, hetgeen hier niet het geval is, vermits de bepaling geldt voor de duur van de huurovereenkomst;

Het feit dat de eiser voor zijn bieren een bepaalde verkoopprijs heeft geïmponéerd (hetgeen door de meeste brouwerijen wordt gedaan), maakt evenmin de overeenkomst ongeldig; cfr. Van Ryn, ibid. nr. 242;

Limpens, Prijshandhaving buiten contract (1943), nr. 275;

Hoornaert, La Politique des Prix imposés (1939), blz. 259;

Overwegende dat verweerster eindelijk opwerpt dat eiser zijn vordering niet bewijst;

Aangezien de overeenkomst op 14 januari 1957 tussen partijen aangegaan, bepaalt :

« De huurders verbinden zich geen andere dranken en bieren te tappen, te verkopen of persoonlijk te gebruiken, op welke wijze het ook ware, geen andere dranken, bieren, waters, limonaden, enz. enz. te bestellen of in het verhuurde goed te hebben, dan deze rechtstreeks geleverd door eerstgenoemde. Deze dranken zullen rechtstreeks afgenomen worden van eerstgenoemde of diens eventuele opvolgers zonder de tussenkomst van gelijk welke tussenpersoon. Gezien de belangrijkheid van deze voorwaarden wordt er uitdrukkelijk bedongen dat in geval van vastgestelde over-treding een schadevergoeding zal geëist worden van minstens 10.000 F. Dit geldt tevens voor iedere eventuele overtreding;

Overwegende dat eiser — als bewijs van de beweerde overtredingen — twee deurwaardersvaststellingen voor-brengt, onderscheidelijk van 20 juli en 1 augustus 1959, waaruit blijkt dat er in de uitbating van verweerster bepaalde dranken, nl. water, limonade, coca-cola en speciale bieren (goueze, Dortmund, Guinness) werden aangetroffen, die niet door eiser geleverd werden;

Overwegende dat de verweerster verklaart dat der-

gelijke deurwaardersvaststellingen geen bewijs vormen en waardeloos zijn;

Overwegende dat het opstellen van processen-verbaal van vaststellingen niet onder de wettelijke bevoegdheid van de deurwaarders valt en dat dergelijke vaststellingen niet de waarde bezitten van de gewone akten door hen opgesteld, welke gelden als bewijs tot inschrijving van valsheid;

Overwegende dat een « constat » door een deurwaarder opgesteld aldus theoretisch geen bewijskracht heeft, doch, wat betreft de materiële vaststellingen soms als inlichting mag aanvaard worden; cfr. Les Nouvelles, dr. intellectuels, II, nr. 223;

Brussel, 18 oktober 1929; J.C.B., 1929, p. 370;

Het commentaar welke de deurwaarder bij zijn vaststellingen voegt, dient weliswaar met de meeste omzichtigheid geïnterpreteerd en er kan meestendeels geen rekening mede gehouden worden, doch de loutere vaststellingen gelden dikwijls als vermoedens; zie: Les Nouvelles, de la Contrefaçon, nr. 192;

K. Hrb. Antwerpen, 9 nov. 1954; R.W., 54-55, kol. 998;

K. Hrb Brussel, 30 april 1957 (impliciet);

Ingezien de personaliteit en de eerbaarheid van de opsteller kan de vaststelling aanvaard worden als vermoeden juris tantum; (cfr Hrb. Luik, 1 maart 1926; J.T. 240);

Overwegende dat het dan ook als voldoende bewezen te aanzien is dat eerste verweerster op zeker ogenblik dranken in haar inrichting bezat welke niet van eiser afkomstig waren;

Overwegende dat eerste gedaagde ook nog de geldigheid van het strafbepaling in twijfel trekt;

Dat de strafbepaling als doel heeft één der partijen te vergoeden voor de niet-uitvoering van de overeenkomst en dient om de stipte uitvoering van het contract te zien verzekeren en om elke betwisting over het bedrag van de schadevergoeding te vermijden;

De rechtbanken dienen dan ook niet meer te onderzoeken of de schuldeiser werkelijk schade ondergaat en in welke mate; zij kunnen geen ander bedrag vaststellen dan dit welke tussen partijen was overeengekomen;

cfr. Cass., 16 januari 1947 en 6 maart 1947;

Overwegende echter, in acht genomen dat de twee vaststellingen zich op enkele dagen tijd hebben opgevolgd, het mogelijk blijkt dat het dezelfde dranken waren welke zich tijdens de twee vaststellingen in de handelszaak van eerste gedaagde bevonden; de moeilijkheid waarin deze kan hebben verkeerd om de drank bij het eerste bezoek vastgesteld, weg te maken vóór de tweede vaststelling, in acht genomen dat een strafbepaling steeds restrictief dient uitgelegd, de twee opgemaakte P.V.'s slechts als de vaststelling van één enkele overtreding mogen beschouwd worden en dus slechts eenmaal de overeengekomen forfaitaire schadeloosstelling dient toegekend;

Overwegende dat het ook ten onrechte is dat eiser, buiten deze forfaitaire vergoeding, nog de kosten van zijn eenzijdige vaststelling terugvordert.

Om deze redenen,

De rechtbank, vonnissende tegensprekelijk, na toepassing van artikel 2 uit de taalwet van de 15 juni 1935; alle meerdere middelen en besluiten van partijen als ongegrond verwerpende:

Verklaart de eis ontvankelijk en gedeeltelijk gegrond; veroordeelt eerste verweerster tot betaling van de som van 10.000 F, meer de gerechtelijke intresten;

Zegt dat zij als handelaarster noch de machtiging van haar echtgenoot, noch deze van de rechtbank nodig

heeft; stelt dienvolgens tweede gedaagde buiten zake;

Verklaart de wedereis ontvankelijk doch ongegrond, en wijst eerste verweerster ervan af;

Veroordeelt haar tot de kosten van het geding;

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad niet-teenstaande hoger beroep en zonder borg.

NOOT: Voor de wet van 3 juli 1956 was de vrederechter bevoegd voor alle uit de verhuring van een onroerend goed voortvloeiende geschillen. Het Hof van Cassatie had o.a. bij arrest van 28 april 1959 (Pas. 308) beslist, dat de uit de verhuring van een onroerend goed met handelsdoeleinden ontstane verbintenissen een oorzaak hebben van burgerrechtelijke aard, omdat de verkoop of de verhuring van een onroerend goed geen daad van koophandel is. Sedert de wet van 3 juli 1956 geldt de verbintenis van een handelaar terzake van onroerende goederen als een daad van koophandel behoudens tegenbewijs.

Bovenstaand vonnis aanvaardt, dat de Rechtbank van Koophandel bevoegd is om kennis te nemen van een betwisting over een in een handelshuurovereenkomst opgenomen zgn. brouwerijverplichting. De betwisting, aldus het vonnis, loopt niet over een der bepalingen van de wet van 30 april 1951 op de handelshuurovereenkomsten en betreft ook niet de bij art. 29 van deze wet bedoelde gevallen, die onder de bevoegdheid van de vrederechter zouden kunnen ressorteren.

I.D.W.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE GENT

3e Kamer. — 14 februari 1963.

Voorzitter: M.A. Taevernier.

Rechters: M.M. L. Aelterman en J. Vyncke.

Referendaris: M.A. Van Hauwermeiren.

Advokaten: Mrs. Standaert en Vaes.

Vracht. — Vordering van de kapitein tegenover de bestemming. — Vermeldingen « freight as arranged » en « freight prepaid ».

De bestemming kan slechts aangesproken worden op basis van het cognossement. Wanneer dit cognossement de bewoordingen draagt « freight prepaid » mag de kapitein van de bestemming geen bijkomende « dubbele vracht » meer vorderen voor het verschil « in meer » vervoerd. De kapitein, die de gelegenheid heeft gehad de hoeveelheid der ingescheepte goederen te controleren bij de inscheeping, heeft verkozen de vracht op die hoeveelheid te berekenen en kan op die berekening niet terugkomen tijdens het lossen.

N.V. Marvalor cia Armadora N.V. t./ Rematex N.V.

Gehoord partijen in haar middelen en besluiten, Meester Standaert optredend voor eiseres en Meester Vaes van de balie van Antwerpen voor de verweerster;

Overwegende dat de dagvaarding strekt tot het bekomen van de tegenwaarde in Belgische franken van £ 5682.16 en £ 650 meer de interesten aan 5% (cft. par. 11/e van het cognossement) vanaf 30 december 1961, de gerechtelijke interesten en de kosten, hierin begrepen de kosten der proceduur van sekwester alsmede de kosten van het sekwester, volgens de rekening in de dagvaarding overgeschreven:

1. Actual Cargo loaded = 82694 cu. ft. bale, including 5225 cu.ft. bale on deck;

Therefore under B.L. clause II (e) we claim double the agreed freight on the difference between 82694 cu.ft. bale and 61048 cu.ft. Bale 21646 cu.ft.bal = 54115 tons 210/ — 5682 I 6.

2. Demurrage — from 08PP/21.2.62 to 0800/26.2.62 - 5 days - £ 130.0.0 per day = 630 0 0.

Aangezien volgens overeenkomsten van 16.2.1962 en 11.5.62 er 600 balen katoen onder sekwester bleven; dat de ciseres dus vordert:

1. de dubbele vracht op 21646 cubic feet, of 54115 ton katoen balen, zijnde a rato 210/ per ton = £ 5862.1.6

2. Overligdagen van het ss Sophie Marie: gedurende 5 dagen a rato £ 130/dag = £ 650.0.0

Overwegende dat de feiten de volgende zijn:

de eiseres is eigenares van het ss. Sophie Marie; dit schip heeft twee loten ieder van 2935 balen katoen vervoerd van Karachi naar Gent;

zulks volgens twee zogenoemde «cognossementen» ondertekend te Karachi op 31 december 1961;

de verweerster Rematex N.V. te Gent is derde «draagster» van deze twee «cognossementen»;

deze vennootschap bood de cognossementen aan handelend in haar hoedanigheid van agent van de N.V. Union Cotonnière, die koopster was, C en F, van de twee loten katoen;

Overwegende dat bij deze aanbieding der cognossementen te Gent, de kapitein weigerde de goederen af te leveren, om reden:

1) dat het bericht der betaling van de vracht nog niet toegekomen was en

2) dat de zeevervoerder recht heeft op dubbele vracht op het verschil tussen de aangegeven cubage der vervoerde goederen en de werkelijke cubage, die gevonden werd bij de aankomst te Gent;

Na discussie werd er onder voorbehoud van alle rechten van beide partijen beslist dat de goederen aan een sekwester zouden toevertrouwd worden, in afwachting dat het bericht der betaling zou toekomen en in afwachting dat de oplossing nopens het betalen van de «dubbele vracht» zou gevonden worden;

Na bericht van de betaling der normale vracht werd de hoeveelheid onder sekwester geplaatste goederen verminderd (600 balen);

Overwegende dat de eiseres voorhoudt dat de betaling van de vracht slechts door het Ministry of Commerce van Pakistan doorgelaten werd op 7 maart 1962, maar dat dit slechts een gedeelte der vracht gold, vermits de «dubbele betaling» op het «verschil» hierboven aangeduid daar niet bij was, wat het onder sekwester houden van een deel der goederen (600 balen) wettigde;

Overwegende dat de verweerster tegenwerpt:

dat de N.V. Union Cotonnière gekocht had C and F;

dat volgens de principes inzake verkoop C and F de drager der cognossementen recht heeft op het ontvangen der goederen op zicht der cognossementen zonder zich te moeten bekommeren om de vracht aan de zeevervoerder verschuldigd;

dat inderdaad de verkoper C and F het schip moet bezorgen en de vracht moet betalen behoudens tegenstrijdige beding in het koop-contract;

dat inzake de cognossementen de clause niet bevatten: «betaalbaar ter bestemming», zodat de Rederij de vracht niet mag eisen van de bestemming (zie L. Fredericq III Traité bl. 544/arg. a contrario);

Overwegende dat sommige rechtsprincipes die in verband staan met de voorwaarden en omstandigheden van het kwestieus vervoer dienen vastgesteld;

1. de rechten en plichten spruitend uit het cognossement of gelijkstaande documenten;

Overwegende dat eerst en vooral dient vastgesteld dat het in zake gaat om een vordering van het schip (= de rederij = de kapitein) tegen de bestemming (destinataire) drager der zogenoemde cognossementen; dat alleen de rechten en plichten tussen de rederij en de drager der cognossementen dienen onderzocht;

Overwegende inderdaad dat het cognossement bepaalde rechten en plichten verwekt tussen de kapitein en de derde drager; dat de excepties die tegenstelbaar zijn aan de lader of bevrachter niet noodzakelijk tegenstelbaar zijn aan de drager van het cognossement; dat deze laatste zich in beginsel niet altijd hoeft te bekommeren om de schuldvorderingen die de kapitein zou bezitten tegenover de bevrachter of de verkoper-lader;

Overwegende dat de kapitein voor plicht heeft de goederen af te geven aan de drager van het cognossement; dat de kapitein die weigert de goederen af te geven zonder gegronde redenen, tegenstelbaar aan de drager van het cognossement, verantwoordelijk is tegenover deze laatste voor de gevolgen van zijn weigering;

Overwegende dat het cognossement of daarmee gelijkstaande documenten (zie verder) aan de houder ervan recht geeft op het bezit (la possession) van de goederen (Smeesters en Winkelmolen 1 bl. 452-453);

Overwegende dat er geen inbreuk mag gemaakt worden op de kredietkracht van het cognossement (ibid. 454);

Overwegende dat zoals verder zal uitgelegd worden al de partijen ter zake akkoord zijn geweest om het stuk «received for shipment» te beschouwen als een «negocieerbaar document» met alle gevolgen aan dergelijk document verbonden;

dat die documenten dan ook genegocieerd zijn geweest en dat de koopster de waarde ervan betaald heeft;

dat de partijen er niet eens aan gedacht hebben enig verschil tussen die twee soorten documenten in te roepen;

Overwegende dat de aanvaarding van het vervoer-contract door de bestemming, drager, geschiedt op het zicht en op basis van het cognossement; deze bestemming-drager kent de bijzonderheden van het contract niet dat gesloten werd tussen de verkoper, de bevrachter, de rederij, en hij kan dan ook niet raden of het contract andere voorwaarden bevat dan deze op het cognossement vermeld;

dat de «cognossementen» niet verzenden noch naar de charter, noch naar bijkomende nota's van aan boordzetting;

dat de bestemming dan ook aan geen andere verplichtingen moet voldoen dan aan deze welke op het cognossement voorkomen (Brussel 10 maart 1894 Jur. Anv. bl. 177 H. Rechthb. Gent 1 april 1913 - Jur. Anv. II, bl. 114);

dat er moet bewezen worden dat de vracht betaald werd;

Overwegende aldus dat, wanneer het cognossement vermeldt dat de vracht op voorhand werd betaald, de bestemming — houder niet verplicht is nogmaals de vracht te kwijten om de afgifte der goederen te bekomen, zelfs indien deze vracht in handen van de kapitein in feite niet gestort werd. (Hof v. het District van New York 27 juni 1921 - R.I. D.M. Tome XXXIII bl. 942) tenzij de bestemming de werkelijke toestand kende (zie ook Smeesters en Winkelmolen Dr. Maritime T. I nr 444, bl. 605);

2. De bijzondere vormen van de twee ingeroepen documenten :

Overwegende dat de door de houder aangeboden documenten bijzondere karaktertrekken vertoonden ; dat er moet nagegaan worden of deze bijzondere vormen iets wijzigen aan de rechten van de drager van de documenten :

a) deze documenten vermelden niet, zoals een gewoon cognossement « shipped », maar wel « received for shipment » ;

dat dergelijk document in principe niet dezelfde uitwerking heeft als het cognossement ; dat de formule « received for shipment » onder meer gebruikt wordt wanneer het schip dat moet laden nog aan de kaai niet aangekomen is, terwijl de goederen er reeds aankomen ;

Overwegende dat die vermelding echter de verplichting verwekt voor de kapitein de ontvangen goederen in te schepen ;

Overwegende dat er door geen der partijen betwist wordt dat die goederen wél ingescheept en op dat ogenblik gemeten werden, en dat de bedragen der meting op de documenten geschreven werden ;

Overwegende dat er geen andere stukken ter verduidelijking der omstandigheden van aan boordzetting voorgebracht worden ;

dat deze documenten door de kapitein ondertekend werden ; met vermelding van kwijting van de vracht ; dat de documenten de voorwaarden dragen die gewoonlijk op cognossemementen voorkomen en die de basis der verplichtingen en rechten van bevrachter en rederij vaststellen ; dat deze documenten genegocieerd werden zonder protest vanwege de partijen, alsook overhandigd aan de bestemming en door deze laatste aangeboden aan de kapitein zonder dat er ooit betwist werd dat zij dezelfde kredietkracht bezaten als gewone cognossemementen ; dat zoals reeds hierboven gezegd, al de partijen ter zake dus akkoord zijn geweest om de stukken « received for shipment » te beschouwen als negocieerbaar document met alle rechten en plichten aan een cognossement verbonden ;

dat zelfs indien zij geen cognossemementen zijn, deze documenten uitdrukkelijk een volledige kwijting bevatten ;

B. Gewicht, hoeveelheden « Unnown » ;

Overwegende dat deze vermelding zich onder de gedrukte « voorwaarden » van de documenten bevindt, dat men zich dus moet afvragen of zij in zake een invloed kan hebben op de rechten van de kapitein voor het innen der bijkomende vracht bij het lossen ;

Overwegende dat die vermelding, die overigens enigszins strijdig is met de vermelding der cijfers van de meting op het document, gewoonlijk niet gebruikt wordt met het oog op meerdere of bijkomende vracht, maar wel om de kapitein te dekken voor het geval van tekort bij het lossen (Smeesters en Winkelmolen I. bl. 479 - nr. 342 - bl. 481 en 346) ;

C. Vermeldingen « Freight as arranged » en « Freight prepaid » op de documenten voorkomend en door de kapitein ondertekend ;

Overwegende dat de eerste uitdrukking geen vaste betekenis bezit in zake van vervoer ter zee ; dat indien er misschien uit deze bewoordingen zou kunnen besloten worden dat het bedrag van de vracht en de wijze van betaling het voorwerp zijn geweest van een overeenkomst tussen de rederij en de bevrachter,

en dat de firma Rematex zich dus niet behoefde te bekommeren met de betaling der vracht ;

Overwegende echter dat in ieder geval de bewoordingen « freight prepaid » wél bepaalde betekenis hebben volgens de gebruiken van het zeevaartrecht ;

Overwegende dat er vooreerst dient opgemerkt dat de eiseres thans beweert dat deze laatste vermeldingen bijgevoegd werden na het ondertekenen van de cognossemementen door de kapitein, en dat de documenten aldus zouden vervalst geweest zijn ;

Overwegende echter dat er geen bewijs voorgebracht wordt van deze vervalsing en dat er ook geen klacht dienaangaande werd nedergelegd ; dat de « cognossemementen » door de verkoper aan de bank van de koper overhandigd werden ; dat er dus geen rekening kan gehouden worden met een beweerde vervalsing ;

Overwegende dat door het ondertekenen van de vermelding « freight prepaid » de kapitein verklaart dat de volledige vracht uitbetaald is, op de basis die overeengekomen werd met de bevrachter « If a bill of lading covering a shipment by a liner vessel on liner terms has been stamped — « freight prepaid » — before departure and the master has signed the bill of lading, he can hardly refuse to deliver the goods at destination because he has learned that actually the freight has not been paid. The rubber stamp on the bill of lading will presumably be held by a court as conclusive evidence of the freight actually having been paid. That would be the general rule. Of course, there may be exceptions if the master, owners or agents are able to prove that there has been a case of fraud » ;

Overwegende dat zoals gezegd, er in zake geen bewijs van bedrog of vervalsing wordt geleverd ; (Advies v. The Baltic and International Maritime Conference 5.2.1963 D.C. 98 - J.D.E./M.D.) ;

Overwegende dat er terloops dient vermeld dat de documenten niet verzenden naar een Charter ;

Ten gronde :

a) Wat betreft het afleveren der goederen :

Overwegende dat het wel gaat om een vordering tegen een bestemming - houder van een document waaraan de partijen de waarde gehecht hebben van een cognossement ; en die in ieder geval een uitdrukkelijke kwijting vermeldt, zoals gezegd ;

Overwegende dat het gaat om een vervoercontract met betaling van de vracht op de ingescheepte goederen ;

dat de verplichtingen van de verkopers - bevrachters zowel ten overstaan van de kopers (verkoop C and F) als ten overstaan van de rederij hierin bestonden dat zij de vracht moesten betalen ;

Overwegende dat die vracht wel betaald was bij de aankomst van het schip ter bestemming, wat af te leiden valt uit de geldige vermelding « freights prepaid » zelfs indien de kapitein beweert dat hij daarvan geen bericht had ontvangen ;

en dat de houder destinataris dienvolgens recht had op de aflevering der goederen bij het aanbieden van de documenten ;

b) Wat betreft de betwisting nopens bijkomende vracht voor supplement lading, betwisting die het behouden van het sekwester op 600 balen goederen heeft veroorzaakt ;

Overwegende dat er aldus dient onderzocht of de kapitein het recht heeft bij de aankomst het juiste bedrag der vracht te doen onderzoeken en bijkomende vracht te eisen van de bestemming voor het verschil in meer dat in de lading gevonden wordt ;

Overwegende inderdaad dat de verweerster beweert dat alleen de meting of weging der geladen goederen in de haven van inscheping geldig is ;

Overwegende weliswaar dat er aan de kapitein het recht voorbehouden wordt, bij toepassing van art. IIe, van de algemene voorwaarden zich de facturen te doen mededelen, de nodige metingen te doen, enz... ;

Overwegende echter dat er in dat artikel niet vermeld wordt op welk ogenblik hij die vaststellingen en controles mag uitoefenen, en dat hij dus in beginsel die bewerkingen mag doen uitvoeren ook bij het lossen ;

Overwegende echter dat de huidige zaak zich in bijzondere voorwaarden voordoet : dat door het ondertekenen van de formule « prepaid » de rederij heeft laten menen dat alles wel volledig betaald was, en dat de bestemming niet kan gedwongen worden vermeerdering van vracht te betalen, terwijl hij in het bezit is van een document dat hem verzekert dat die vracht betaald is ; dat hij anders, bij het kleinste verschil in de metingen, zou blootgesteld zijn aan het onder sekweste stellen der goederen, en dat, onrechtstreeks, zijn opdrachtgever, de koper, zou blootgesteld zijn aan het betalen van een koopprijs waarop hij niet gerekend heeft (vermits het ging om een koopprijs C en F) ;

Overwegende dat, wanneer de kapitein zoals inzake, in het cognossement vermeldt dat de volledige vracht uitbetaald is zoals overeengekomen (freight prepaid) hij verkozen heeft de vracht te betalen op de ingescheepte goederen, t.t.z. op het gewicht of de « cubic feet » die vermeld zijn als zijnde ingescheept of ontvangen voor inscheping, en verkozen heeft de vracht aan te rekenen en te ontvangen op die basis ; dat de kapitein wél, zoals voorzien in de cognossementen, de gelegenheid heeft gehad alle metingen of wegingen te doen uitvoeren bij het inschepen, wat dan ook gedaan werd ;

dat hij na deze controlemaatregelen kwijting heeft gegeven zonder enig voorbehoud ; hij mag geen nieuwe meting laten uitvoeren bij het lossen om gebeurlijk het bedrag der vracht te doen wijzigen (arg. a. Antwerpen 29.1.1908 Jur. Anv. bl. 156 R.I.D.M. t.XXIV bl. 384 - Smeesters en Winkelmolen Dt. Maritime - T.I. bl. 481 - nr. 343 : « le capitaine qui commence par donner quittance sans réserve (freight prepaid) du frêt calculé sur la base du poids renseigné au connaissement, a vidé son option et a choisi par le fait même ce mode de paiement. Il ne peut donc plus exiger le pesage pour faire rectifier éventuellement le montant du frêt. On aboutirait à un résultat inique... » nr 346 « Lorsque le frêteur agit contre le destinataire celui-ci n'est lié que par les clauses du connaissement. Le frêteur ne peut donc que lui réclamer le frêt sur la base des indications fournies par le connaissement » ;

Welnu de documenten inzake vermelden dat er niets meer te betalen valt ;

nr. 350 - « dans la vente C.I.F. (et C.F.) une des obligations du vendeur est de régler le frêt à l'embarquement » : Bij het vaststellen van de koopprijs en van de factuur wordt er daarmede rekening gehouden ;

Tegeneis :

Overwegende dat de N.V. Rematex bij tegeneis vordert dat aanlegster zou veroordeeld worden om de 600 balen die nog onder sekweste staan te doen teruggeven en dat er zou gezegd worden dat al de kosten zouden ten laste gelegd worden van de rederij, onder voorbehoud van verdere schadevergoeding te eisen

in voortzetting ; dat ook de assurantiepremies zijnde 24.700 F zouden betaald geworden zijn door de rederij ;

Om deze redenen,

De Rechtbank,

Alle meerdere en tegenstrijdige besluiten verwerpende ;

Verklaart de hoofdvordering ongegrond en wijst ze af ;

Vonnissende op de tegeneis :

Veroordeelt de aanlegster, verweerster op tegeneis, om binnen de 48 uren van de betekening van dit vonnis het nodige te doen opdat de steeds onder sekweste staande 600 balen katoen ter vrije beschikking zouden worden gesteld van de verweerster, eiseres op tegeneis, en dit zonder kosten voor deze laatste ;

Zegt voor recht dat al de kosten van sekweste en deskundige verslagen op initiatief van de eiseres berokkend ten hare laste zullen blijven ;

Verleent akte aan de eiseres op tegeneis dat zij zich het recht voorbehoudt, in voortzetting, vergoeding te eisen van de door haar ingevolge de willekeurige maatregelen van aanlegster geleden schade te eisen en verzendt de zaak met het oog op die voortzetting naar de zitting van 18 april 1963 ook voor wat betreft de verzekeringspremies ;

Laat de kosten van het geding ten laste van de eiseres, verweerster op tegeneis ;

Verklaart dit vonnis uitvoerbaar bij voorraad spijs elk verhaal en zonder borg.

VREDEGERECHT TE KAPRIJKE

25 september 1962.

Vrederechter : M. C. Van Malderen.

Advocaten : Mrs. Moyaert en Rijkart.

Aansprakelijkheid van bewaker der zaak. — Artikel 1384, al. 1, B.W. Schade veroorzaakt door tijdens storm afknakkende boomkruin.

1. **Bewijslast van de schadelijder : gebrek in de zaak en oorzakelijk verband tussen dit gebrek en de schade.**
2. **Vermoeden van dit gebrek onaanvaardbaar. Kan wel bewezen worden door de omstandigheden van het schadegeval zelf.**
3. **Bewijslast van bewaker ter ontlasting : overmacht, heirkraft of feit van derde als enige oorzaak van schadelijk feit.**
4. **Overmacht : windstoten tot 31 m/sec. met windsnelheden van 100 km/u. en meer. Waarde der Beaufort-schaal.**

1. *De schadelijder moet, doch heeft alleen het gebrek in de zaak en het oorzakelijk verband tussen dit gebrek en de schade te bewijzen, opdat de vermoede schuld van de bewaker zou vaststaan.*
2. *Het gebrek in de zaak kan op zichzelf niet worden vermoed, doch het bewijs ervan kan uit de omstandigheden van het schadegeval zelf worden afgeleid, ondermeer wanneer aangetoond wordt dat het schadelijk feit niet had kunnen gebeuren, ware de zaak niet door een gebrek aangetast.*
3. *De bewaker der zaak kan er niet mee volstaan te bewijzen dat het schadegeval veroorzaakt werd door overmacht of het feit van een derde. Hij moet bewijzen dat de overmacht of het feit van de derde de uitsluitende oorzaak van het ongeval is. Indien hij dit bewijs levert is hij van zijn aansprakelijkheid*

ontheven, zelfs al werd bewezen dat er een gebrek in de zaak bestond.

4. Windstoten tot 31 m/sec. met windsnelheden van meer dan 100 km/u. zijn volgens de Beaufortschaal uiterst zeldzaam in ons land. De wetenschappelijke gegevens van de Beaufortschaal hebben een hoge waarde en vormen zeer nuttig bewijsmateriaal.

De Smet t/ Welvaart.

Gezien de regelmatig geboekte dagvaarding van deurwaarder Ackerman Raymond te Zelzate;

Overwegende dat de eis strekt tot veroordeling van verweerder aan eiser een bedrag van 9.100 frank, met de vergoedende intresten sedert 13 januari 1962 en de gerechtelijke intresten te betalen, uit hoofde van beschadiging van zijn autovoertuig veroorzaakt door een afwaaiende kruin van een canadapopulier, die aan verweerder toebehoort;

Overwegende dat eiser de feiten bij vergissing in de dagvaarding op 13 januari 1962 situeert, in plaats van op 11 januari 1962, zoals uit alle stukken van de bundels blijkt, zodat hij gerechtigd is deze materiële vergissing te herstellen;

Overwegende dat onmogelijk kan betwist worden dat op die datum, bij sterke wind, de kruin van een eerste canadapopulier in een rij staande langs de weg Ertvelde - Oosteeklo, meer bepaald langs de Tereeckenstraat te Oosteeklo, afgerukt werd en op de stilstaande auto van eiser viel waarbij het dak zwaar beschadigd werd;

Overwegende dat waar de eis op artikel 1384, 1° B.W. steunt en verweerder de juridische bewaking van de boom had, eiser alleen maar het gebrek in de zaak en het oorzakelijk verband tussen gebrek en schade moet bewijzen opdat verweerders-vermoede fout zou vaststaan en zijn verantwoordelijkheid zou ingesteld zijn, behoudens het recht van de verantwoordelijke het vermoeden te keren door bewijs van overmacht, heilkracht of het feit van een derde;

Overwegende dat het gebrek in de zaak op zichzelf niet kan worden vermoed, doch dat moet aanvaard worden dat het, waar het bewijs met alle middelen van recht kan geleverd worden, het uit de omstandigheden van het schadegeval zelf kan worden afgeleid; dat wordt aanvaard — en die mening wordt hier gedeeltelijk — dat het de schadelijker zal volstaan aan te tonen dat het schadelijk feit niet kon gebeuren ware de zaak niet door een gebrek aangetast (Hof van Beroep Gent, 13 juni 1959, R.G.A.R., 1961, n° 6615 en in dit arrest aangehaalde rechtspraak;

Overwegende dat in casu een boomkruin van negen meter lengte met een stamdikte van 19 cm afknakte en neerplofte;

Overwegende dat uit een mededeling van het Koninklijk Meteorologisch Instituut te Ukkel blijkt dat op de plaats en datum van het ongeval de wind aan een gemiddelde snelheid van 78 km/u. blies met maximale windstoten van 31 m/sec., hetgeen, volgens de Beaufortschaal, een windsterkte 9 betekent die als « storm » ook op het land wordt aangezien, terwijl windstoten van 31 m/sec. tussen 1935 en 1949 slechts een twintigtal maal werden waargenomen; dat uit een meer nauwkeurige lezing der Beaufortschaal blijkt (zie o.a. Oosthoek's Encyclopedie, 5° druk, deel 2, Tw. « Beaufortschaal », blz. 86-87) dat windsnelheden vanaf 78 km/u. als zware storm ter zee en te land worden aangezien en dat windstoten tot 31 m/sec. overeenstemmen met windsnelheden van meer dan 100 km/u., m.a.w. een voor het land uiterst zeldzaam quota aanduiden; dat bij dergelijke windstoten bomen kunnen ontworteld worden en gebouwen grote schade kunnen ondergaan;

Overwegende dat deze wetenschappelijke gegevens vanzelfsprekend een hogere waarde hebben dan de benamingen « hevige wind » (eiser) en « harde rukwinden » (veldwachter) in het dossier gebruikt;

Overwegende dat zij tevens aantonen dat de ongevalsomstandigheden geen gebrek in de zaak doen vermoeden, zodat de bewijslast van eiser algeheel blijft;

Overwegende dat verweerder integendeel de overmacht, te weten een zeer zware storm die zowel gezonde als zieke bomen kan ontwortelen of afknakken bewijst;

Overwegende dat het volgens eiser voor verweerder evenwel niet zou volstaan aan te tonen dat de overmacht volledig onafhankelijk staat van de zaak zelf, m.a.w. aan de toestand van de zaak volledig vreemd is zodat zelfs een kerngezonde zware boomkruin bij die hevige storm en rukwinden kon afgerukt worden; dat hij, steeds volgens eiser die zich steunt op de rechtspraak die beweert dat een gebrek in de zaak veroorzaakt door de overmacht de bewaker niet ontlast (Verbr. 22-10-1954, Pas., 1955, I, 149; Gent, 26-3-1959, R.G.A.R. 1961, n° 6781), bovendien zou moeten bewijzen dat de overmacht de enige oorzaak is van het schadegeval;

Overwegende dat deze stelling van eiser een strakke lijn in de opeenvolgende bewijsvoering huldigt — het behoort de schadelijder te bewijzen dat er een gebrek in de zaak is en eens dit bewijs geleverd zou de bewaker zich alleen nog kunnen ontlasten door te bewijzen dat de overmacht de enige oorzaak van de schade is;

Overwegende nadat deze interpretatie van artikel 1384, 1° B.W. de enig mogelijke schijnt, dat er inderdaad moet onderscheiden worden tussen de overmacht die oorzaak is van het gebrek in de zaak en de overmacht die zelfs bij een gebrekkige zaak alleen oorzaak van het schadegeval is; dat alle andere redenering er zou op neerkomen de incidentie van de overmacht in artikel 1384, 1° B.W. volledig te negeren; dat dit meteen insluit dat de bewaker van een gebrekkige zaak zijn verantwoordelijkheid kan afwentelen door de het ongeval determinerende overmacht te bewijzen;

Overwegende dat verweerder, die zich tot heden van alle bewijslast mocht onthouden gezien eiser het gebrek in de zaak niet bewijst en zelfs de boom niet tijdig liet onderzoeken ter bekamping van de vaststelling van de verbalisant dat hij geen beschadigings- of ziektesporen droeg, het formeel bewijs heeft voorgebracht dat de overmacht, zijnde een zeer hevige storm met voor ons land uiterst zeldzame windstoten van abnormale kracht, als enige oorzaak van het ongeval moet worden aangezien;

Dat de eis ongegrond is;

Om deze redenen :

De Rechtbank,

Rechtdoende op tegenspraak en in eerste aanleg,

Ontvangt de eis doch wijst hem af als ongegrond;

Laat de kosten lastens eiser.

NOOT : Zie in dezelfde zin, Cass. 6 oct. 1961, R.W. 1961-62, kol. 783 en volg., met uitvoerige conclusie van Advoc.-Gen. Dumon. In dit arrest werd echter de kwestie van wat in feite als overmacht kan beschouwd worden niet gesteld. Bovenstaand vonnis wijst verder ook op de noodzakelijkheid om bij het aantonen van een vreemde oorzaak (overmacht, daad van een derde...), te bewijzen dat die de enige oorzaak van de schade is.

BIBLIOGRAPHIE

Nederland

- Arnau Frank*, Het oog der wet. Vervolging der misdaad in alle tijden. Bew. door F. Enklaar en D. Ouwendijk. 's Gravenhage. W. Gade
- Basilicorum libri LX*. Groningen J. B. Wolters, 's Gravenhage, Martinus Nijhoff.
- Burger Hzn. D.*, Samenwerking bij indeling en gebruik van grond in Nederland. Arnhen G. W. van der Wiel & Co/Vuga Boekerij.
- Christiaanse J.H.*, Student en fiscus. Een fiscale handleiding voor de studerenden en hun ouders. 3e dr. Amsterdam. FED.
- Detiger J. G.*, Belastingheffing een rechtszaak. Voorzacht gehouden op de Belastingconsulentendag 1962 georganiseerd door de Nederlandse federatie van belastingconsulenten. Amsterdam, FED.
- Roos F. de*, De algemene banken in Nederland, 4e dr., Utrecht A. Oosthoek.
- Sauveplanne J. G.*, Internationaal privaatrecht, internationaal recht? Inaug. rede. Deventer, E. E. Kluwer.
- Scholten L.W.G.*, Tijd voor verantwoording, Franeker, T. Wever.
- Sikkes P. en A. Zadel*, Beknopt leerboek voor het gemeenterecht 12e dr., bew. door A. Zadel en F.A. Helmstrijd. Alphen a/d Rijn. N. Samsom. XII.
- Starreveld R.W.*, Leer der administratieve organisatie. Bestuurlijke informatieverzorging. Alphen aan den Rijn. N. Samsom. Compleet (2 delen).
- Trimbos C.J.B.J.*, Misdaad zonder straf? Opstellen over criminaliteit en geestelijke gezondheidszorg. Utrecht. Het Spectrum. 72 bl. Geestelijke volksgezondheid, uitgeg. in opdracht van de Katholieke centrale vereniging voor geestelijke volksgezondheid. Onder red. van C.J.B.J. Trimbos.
- Versteeg Th. A.*, Overzicht van privaatrechtelijke uitspraken van de Hoge raad. 's Gravenhage, A. Jongbloed & Zoon. 38, gepubliceerd in het tweede halfjaar van 1961.
- Weustink H.J.M.*, De rechtsgeschiedenis van de stad Oldenzaal en van de mark Berghuizen tot 1795. Eerder verschenen als Proefschrift Utrecht. Assen, Van Gorcum & Comp. 156 bl. Bijdragen van het Instituut voor rechtsgeschiedenis der Rijksuniversiteit te Utrecht.
- Wijnbergen S.P.L.A. Roodvoets en J.P. Jansen*, De wetgeving inzake de ruimtelijke ordening en de volkshuisvesting Arnhem G.W. van der Wiel & Co/Vuga-Boekerij, Losbl. in klemband.

Frankrijk

- Anslinger H. en Oursler W.* Les Trafiquants de la drogue. Fayard.
- Bonnet R.*, La Sécurité sociale dans les mines. Dalloz.
- Cahier Philippe*, Le Droit diplomatique contemporain. Droz. Minard.
- Carbonnier J.*, Droit civil T. II. Les Biens et les obligations. 3e édit. revue. Presses Univ. de France.
- Charles R.*, Histoire du droit pénal. 2e édit. rev. Presses Univ. de France.
- Chazelle J.*, La Diplomatie. Presses Univ. de France.
- Coustou F.* Le Visa des spécialités pharmaceutiques. Libr. Techniques.
- Delbez L.*, Des divers modes de collaboration militaire entre Etats. Pedone.
- Duverger M.*, Finances publiques. Ill. de 37 fig. Coll. Presses Univ. de France.

- Ginossar S.*, Liberté contractuelle et respect des droits des tiers. Libr. Gén. de Droit et de Jurispr.
- Gourbeix R.* La Pratique des augmentations du capital en numéraire. Dalloz.
- Kiss A.*, Répertoire de la pratique française en matière de droit international public. T.I.T.V. Edit. du C.N.R.S.
- Laubadère A. de*, Traité élémentaire de droit administratif. 3e édit. Libr. Gén. de Droit et de Jurispr.
- Le Clère J.*, Les Chartes parties et l'affrètement maritime. Libr. Techniques.
- Le Gall J.-P.* L'Obligation de garantie dans le louage de choses. Libr. Gén. de Droit et de Jurispr.
- Mouskhelly M.* L'U.R.S.S. au soleil du communisme. Dalloz.
- Raynal J. et Rouanet de Vigne-Lavit A.*, Le Droit du cinéma. A. Colin.
- Roblot R.*, Traité élémentaire de droit commercial de Georges Ripert. 5e édit. Libr. Gén. de Droit et de Jurispr.
- Rosenne S.*, La Cour Internationale de justice en 1961. Pédone.
- Travaux du comité français de droit international privé*. 21e à 23e année, 1960-1962. Dalloz.
- Visscher Ch. de*, Problèmes d'interprétation en droit international public. Pédone.

Engeland

- Aldridge T.M.*, Boundaries, Walls and Fences. Oyez Practice Notes. Oyez Pubns, Oyez Ho. Breams Bids. Fetter Lane.
- Boswell C. & L. Thompson*, Curriculum of Murder. Collier Bks. Macmillan N.Y.
- British Year Book of International Law*. Oxf. U.P.
- Bugg D.E.* Burglary. Protection and Insurance Survey. Stone & C.
- Chitty J.*, The Law of Contracts. 1st Suppt. to. 22e. 2v. D 8. Common Law Libr. Sweet & M.
- Clerk J.F. & W.H.B. Lindsell*, The Law of Torts. 1st Suppt. to 12e D8 Common Law Libr., Sweet 8, M.
- Creecy R.G.* Company Law Simplified. D8. Successful Study S. 19.6 Gordon, Arlen & Co.
- Greecy R.G.* Company Secretarial Practice Simplified. D 8. Successful Study S. Gordon, Arlen & Co, Ltd.
- Friendly H.J.* The Federal Administrative Agencies. D 8. Oliver Wendell Holmes Lects. Harvard U.P., Oxf. U.P.
- Fuller R.B.* Building Societies Act. 1962. Francy.
- Governmental Manpower in Tomorrow's Cities*. Mc Graw.
- Hollander B.*, Slavery in Amerika, Its. Legal History. D 8. Bowes & B.
- Hyde H.M.*, Oscar Wilde, Famous Trials, S. Penguin.
- James T.E.* Child Law. Sweet & M.
- Jennings R.Y.* The Acquisition of Territory in International Law. Melland Schill Lect. Man. U.P.
- Labour Law in Europe*, with Special Reference to the Common Market. Internat. & Comp. Law Qtly. Suppt. Pubns. Stevens & Sons.
- Mayne J.D.*, Treatise on the Law of Damages. 1st Suppt. to 12e H, McGregor D 8. Common Law Lib. Sweet & M.
- Megarry R.E.* Lawyer and Litigant in England. Hamlyn Lects. Stevens & Sons.
- Morcom J.B.* Estate Duty Saving. Butterworth.
- Morgan Glenn G.* Soviet Administrative Legality. The Role of the Attorney Generals Office, D 8. Stanford U.P. Oxf. U.P.

- Municipal Year Book*, 1963 Ed. H. R. Oswald. Municipal Jnl.
- Nathan Lord*, The Charities Act. 1960. Butterworth.
- Oke G.C.* Magisterial Formulist. 4th Suppt. to 15e. J. P. Wilson, Butterworth.
- Palmer Sir F. B.* Company Law. 1st. Suppt. to 20e. Stevens & Sons
- Paterson J.* Licensing Acts. Post. 8.1012. Buttersworth.
- Plunkett H.G. & C.A.* Newport. Income Tax Law and Practice, 1st Suppt. to D 8, Sweet & M.
- Rickard A.R.* Gazetteer and Directory of Magistrates' Courts and County Courts. D 8. Shaw & Sons.
- Scandinavian Studies in Law*. Ed. F. Schmidt. Almqvist.
- Smith T.B.* Scotland. The Development of Its Laws and Constitutions. Stevens & Sons.
- Smith T.B.A.*, Short Commentary on the Law of Scotland. W. Green.
- Tovell L.*, Housing Act. 1961. Knight.
- White T.A.* Blanco Agreement for the Sale of «Know-how» with Precedents. Sweet & M.

Zwitsersland

- Braun Ulrich*, Die Anwendung der Genfer Zivilkonvention in Kriegen nicht-internationalen Charakters. Winterthur, Keller, 1962.
- Engeli Hans-Peter*, Die Einfuhrbewilligung im schweizerischen Recht. Winterthur, Keller, 1962.
- Loretan Willy*, Bund und Schule, Föderalismus und Bundessubventionen in Schule und Forschung. Aarau. Sauerländer, 1962.
- Schönenberger Wilhelm*, Schweizerisches Obligationenrecht. Textausg. 25 Aufl. Zurich, Schulthess. 1961.
- Stedler Julius, Reismann Josef*, Conventions de Genève - Geneva conventions... Genève, Comité international de la Croix-Rouge, 1960.

Oostenrijk

- Fasching Hans Walter*, Kommentar zu den Zivilprozessgesetzen. ien, Manz 1962.
- Gehrmann Viktor*, Allgemeine Sozialversicherung. ASVG mit erl. Bemerkungen. Hrsg. v. Viktor Gehrmann, Arthur Rudolph, Hellmut Teschner. Erg. Lfg. Wien, Manz, 1962.
- Klauhs Hellmuth*, Das Wettbewerbsrecht der Kreditunternehmungen. Wien, Manz, 1962.
- Slavik Felix*, Aufgaben der Gemeinden für Gegenwart und Zukunft. Probleme d. Kommunalpolitik u. Kommunalverwaltung. Wien, Osterr. Gewerkschaftsbund 1962.

Duitsland

- Ahrens Tilo*, Aus der Lehr- und Spruchstätigkeit der alten Duisburger Juristenkultät. Duisburg-Rohrort, Verl. f. Wirtschaft. u. Kultur Renckhoff 1962.
- Das Aktienrecht der Niederlande. Eingel. u. übers. von Günther Jahr u. Hendrik Frederik Arnold Völlmar. Frankfurt a. M. Berlin, Metzner, 1962.
- Bernhardt Wolfgang*, Lehrbuch des deutschen Patentrechts. 2. neubearb. Aufl. München u. Berlin, Beck. 1963.
- Bickel Hans*, Handels- und Gesellschaftsrecht. Unter bes. Berücks. d. Bank- u. Sparkassengeschäfts. Stuttgart: Dt. Sparkassenverl. 1962.
- Bulla Gustav-Adolf*, Die Zuständigkeit der Handwerkskammern zur Regelung von Ausbildungsbeihilfen für handwerkliche Lehrverhältnisse. Rechtsgutachten erstattet dem Dt. Handwerkskammertag. Bonn, Dt. Handwerkskammertag, 1962.

- Deichmann Rudolf*, Handbuch für Haftpflicht-Sachbearbeiter. Reichtlinien aus d. Schaden-Revision. Köln, O. Schmidt, 1962.
- Doucet Michel*, Wörterbuch der deutschen und französischen Rechtsprache. Lexikon f. Justiz. Verwaltung. Wirtschaft u. Handel T. 2. München u. Berlin, Beck 1963.
- Ehrenforth Werner*, Zweites Wohnungsbaugesetz. Kommentar. Nachtr. Köln, Berlin, Bonn, München, Heymann, 1962.
- Engel Joachim von, L. A.* -Rechtsarchiv. Rechtssprechung u. Verwaltungsverchriften zur Leistungsseite d. Lastenausgleichs. Stuttgart. München, Hannover, Boorberg, 1959.
- Fabricius Fritz*, Relativität der Rechtsfähigkeit. Ein Beitrag zur Theorie u. Praxis d. privaten Personenrechts. München u. Berlin, Beck 1963.
- Fraenkel Ernst*, Das amerikanische Regierungssystem. Eine politolog. Analyse, 2. durchges. Aufl., Köln, u. Opladen. Westdt. Verl. 1962.
- Fuhr Eberhard*, Gewerberecht. Neu bearb. Aufl. Stuttgart, Kohlhammer, Düsseldorf, Schwann, 1962.
- Giesen Dieter*, Die künstliche Insemination als ethisches und rechtliches Problem. Bielefeld, Giese-king 1962.
- Gröll Florian*, Gemeindefreiheit. Graz, Köln, Böhlau, 1962.
- Herold Hermann u. Wolfgang Lippisch*, Bank- und Börsenrecht. Systemat. Grundriss. 2. neu bearb. Aufl. Berlin u. Frankfurt a. M. Vahlen 1962.
- Hoferecht Günther*, Der Prozess vor dem Arbeitsgericht und die Zwangsvollstreckung wegen arbeitsrechtlicher Ansprüche. Hamburg, Verl. Dt. Polizei 1962.
- Huber Heinz*, Der Fachbeamte in den Gemeinden Baden-Württembergs. Notwendigkeit geschichtl. Entwicklung u. heutige Stellung. Hrsg. vom. Verein d. Württemberg. Verwaltungsbeamten e. V. Stuttgart. Stuttgart, Boorberg 1962.
- Die Jugendkriminalrechtspflege als Personenfrage und als Aufgabe der Zusammenarbeit. Bericht über d. Verhandlungen d. II dt. Jugendgerichtstages in Berlin vom 22-24 Oktober 1949. Hrsg. von d. Dt. Vereinigung f. Jugendgerichte u. Jugendgerichtshilfen e. V. Köln, Berlin, Bonn, München Heymann 1962.
- Kisch Guido*, Zazius und Reuchlin, Eine rechtsgeschichtl. vergleichende Studie zum Toleranzproblem im 16. Jahrh. Konstanz, Stuttgart, Thorbecke.
- Koch Dieter*, Miete und Untermiete. Was Jedermann über Miete von Wohnungen u. Geschäftsräumen wissen muss. München, Goldmann, 1962.
- Knoppe Helmut*, Pachtverhältnisse gewerblicher Betriebe im Steuerrecht 3. neubearb. Aufl. Düsseldorf, Verl.-Buchhandl. d. Instituts d. Wirtschaftsprüfer 1962.
- Kröger Heinz*, Die Grenzen der Preisunterbietung in den U.S.A. Köln, Berlin, Bonn, München, Heymann 1962.
- Kumm Alfred Wilhelm*, System des patentrechtlichen Erfindungsschutzes. Baden-Baden. Verd. f. Angewandte Wissenschaften 1962.
- Kumm Alfred Wilhelm*, Die Ursachen der unsicheren Rechtswirkungen deutscher Patente. Baden-Baden. Verl. f. Angewandte Wissenschaften 1962.
- Lehmann Barbara*, Die bestrafung des Versuchs nach deutschen und amerikanischem Recht. Bonn. Röhrscheid 1962.
- Leuze Dieter*, Die Entwicklung des Persönlichkeitsrechts im 19. Jahrhundert. Zugleich e. Beitrag

- zum Verhältnis allgem. Persönlichkeitsrecht Rechtsfähigkeit. Bielefeld, Giesecking. 1962.
- List *Friedrich*, Grundriss des römischen Rechts nebst Übersicht über das Eherecht nach dem Codex juris canonici. 6. Aufl. Baden-Baden, Verl. f. Angewandte Wissenschaften 1962.
- Lösener *Albrecht*, Grundzüge von Bismarcks Staatsauffassung. Bonn, Bouvier 1962.
- Mampel *Siegfried*, Die Verfassung der sowjetischen Besatzungszone Deutschlands. Text u. Kommentar. Frankfurt a/M. Berlin, Metzner 1962.
- Müller *Gerhard u. Erwin Beck*, Das Beamtenrecht in Baden-Württemberg, Kommentar, Stuttgart, Boorberg 1962.
- Mutze *Otto*, Das Zivilrecht in der Steuer- und Wirtschafts-praxis. Köln, O. Schmidt 1962.
- Neuhaus *Paul Heinrich*, Die Grundbegriffe des internationalen Privatrechts. Berlin, de Gruyter, Tübingen, Mohr, 1962.
- Pohlmann *Hansjörg*, Die Frühgeschichte des musikalischen Urheberrechts. Neue Materialien zur Entwicklung d. Urheberrechtswusstseins d. Komponisten. Kassel, Basel, Londen, New York, Bärenreiter-Verl. 1962.
- Ramm *Thilo*, Kampfmassnahme und Friedenspflicht im deutschen Recht. Ein Rechtsgutachten, Stuttgart. G. Fischer 1962.
- Rasch *Ernst u. Werner Patzig*, Verwaltungsorganisation und Verwaltungsverfahren. Köln, Berlin, Bonn, München, Heymann, 1962.
- Riedel *Hermann*, Jugendwohlfahrtsgesetz. Kommentar. 3. völlig umgearb. u. erw. Aufl. Berlin, Schweitzer 1963.
- Rost *Rudi*, Der demokratische Zentralismus unseres Staates. Berlin, VEB. Dt. Zentral. Verl. 1962.
- Sarstedt *Werner*, Die Revision in Strafsachen. 4 verb. u. wesentl. erw. Aufl. Essen, Ellinghaus, 1962.
- Schmitt-Weigand *Adolf*, Rechtspflegedelikte in der fränkischen Zeit. Berlin, de Gruyter, 1962.
- Schreiber *Hermann*, Die zehn Gebote. Der Mensch u. sein Recht. Mit e. Nachtw. von Fritz Bauer. Wien, Düsseldorf. Econ-Verl. 1962.
- Teichmann *Arndt*, Die Gesetzesumgehung. Göttingen: Schwartz 1962.
- Tiedemann *Walter*, Ordnungswidrigkeiten und Polizeidienst. Hamburg, Verl. Dt. Polizei, 1962.
- Troller *Alois*, Immaterialgüterrecht. Patent-, Marken-, Urheber-, Muster- u. Modell-, Wettbewerbsrecht. Basel u. Stuttgart: Helbing & Lichtenhahn 1962.
- Ule *Carl Hermann*, Verwaltungsgerichtsbarkeit 2. neubearb. Aufl. Köln, Berlin, München, Bonn, Heymann, 1962.
- Veith *Werner u. Karl-Heinz Böchstiegel*, Der Schutz von ausländischem Vermögen im Völkerrecht. Mit e. Vorw. von Hermann J. Abs. Baden-Baden. Lutzer 1962.
- Welzel *Hans*, Naturrecht und materiale Gerechtigkeit 4. neubearb. u. erw. Aufl. Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht 1962.
- Zöllner *Wolfgang*, Die Schranken mitgliedschaftlicher Stimmrechtsmacht bei den privatrechtlichen Personenverbänden. München u. Berlin, Beck, 1963.

BALIELEVEN

Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen.

Jaarlijks worstensouper.

Getrouw aan traditie en folklore, had op maandag 25 februari jl. het jaarlijks worstensouper van de Vlaamse Conferentie plaats.

Oud en jong vond zich terug in het gezellig drijvend restaurant aan het Steen.

Na een geestig welkomwoord van de voorzitter, Mr. André Debergh, die van de worst naar de worstelaar en de hansworst verzeilde, wees de heer Stafhouder Mr. A. Dieryck, in hartelijke en innemende bewoordingen op de grote rol die de stagiair aan de Balie vervult: het festijn van hedenavond — zo zei de heer Stafhouder — is eens te meer een duidelijk en deugdelijk bewijs van het feit met welke zorgen de nieuweling aan de Balie wordt omringd.

Het werd weer een avond van worst en bier, lach en leute.

De bekroning kwam dan met de stagisten-revue, waarin de jonge confraters het voor éénmaal in het jaar eens zelf te zeggen hebben en waarin kolder, humor en hekel elkaar in en blitz-tempo opvolgden.

Met de beste voornemens om zo spoedig mogelijk huiswaarts te keren werd dan afscheid genomen. Velen konden evenwel niet aan de verleiding weerstaan om vooreerst nog een bezoek en een groet te brengen aan Brabo en dito-monumenten die onze stad sieren.

Tot slot weze hier nog de gulheid geprezen van de heer Stafhouder die, overeenkomstig een door de confraters zeer gewaardeerde traditie, aanvaard had de aanwezigen op bier te vergasten.

MEDEDELINGEN

Fernand Collin-prijzen 1964

Twee Fernand Collin-prijzen ten bedrage van 60.000 frank elk kunnen in 1964 worden uitgereikt.

De wedstrijd beoogt de studie te bevorderen van:

a) het financieel en economisch recht;

b) het financieel strafrecht in ruime zin.

Komen alleen in aanmerking de in het Nederlands geschreven oorspronkelijke werken, die uiterlijk op 31 december 1963 worden ingediend door Belgische auteurs, die sedert minder dan twintig jaar hun eindexamen diploma aan een Belgische universiteit hebben behaald.

Het reglement betreffende de toekenning van de prijzen kan schriftelijk worden aangevraagd bij het sekretariaat van de Universitaire Stichting, Egmontstraat 11, te Brussel 5.

**Belgisch Instituut voor Administratieve
Wetenschappen
V.Z.W.**

Zetel : Koningsplein 11, Brussel

Prijs 1963 en Prijs 1964 van het Belgisch Instituut
voor Administratieve Wetenschappen

Het Belgisch Instituut voor administratieve wetenschappen herinnert eraan dat het een jaarlijkse prijs heeft ingesteld om de auteur te belonen van het beste werk over een vraagstuk van administratieve wetenschappen.

Deze prijs bestaat voor elk jaar in een som van 20.000 Belgische frank.

Het onderwerp van het werk mag door de kandidaat zelf gekozen worden.

De prijs kan in geen geval toegekend worden voor memories die reeds in een officiële wedstrijd of met een andere prijs bekroond werden.

De getypte of gedrukte, in het Nederlands of in het Frans opgestelde memories moeten, in dubbel exemplaar ten minste, neergelegd worden ten zetel van het Instituut, uiterlijk op 15 december.

Voor de prijs 1963, is die datum bij uitzondering vastgesteld op 31 juli 1963.

De memories mogen van geen enkele aanduiding voorzien zijn, waaruit de identiteit van hun auteurs zou kunnen blijken.

Bovenaan dragen zij een opschrift of een kenspreuk. Deze zal overgeschreven worden op een briefje geplaatst in een gesloten omslag zonder merk noch stempel. Dit briefje zal de naam, voornamen, woonplaats, juist adres en geboortedatum van de auteurs vermelden, alsook zijn titels en hoedanigheid.

De memories opgesteld in samenwerking worden niet aanvaard.

(Bijkomende inlichtingen kunnen bekomen worden bij het secretariaat van het Belgisch Instituut voor administratieve wetenschappen, Koningsplein 11, te Brussel).

TIJDSCHRIFTEN

Omnilegie, jrg. 1963 - n° 1 :

Wetgeving.

Arresten en Adviezen van de Raad van State, jrg. 1962 - n° 5 :

Rechtspraak.

Tijdschrift voor sociaal recht, jrg. 1963 - n° 1 :

L. François, Licéité du débauchage et de l'emploi, par un tiers, du personnel dont un premier employeur avait loué les services.

Tijdschrift voor Gemeenterecht, jrg. 1963 - n° 2 :

Bezoldigingen. — Burgerlijke Stand. — Electriciteitsbedrijf. — Eredienst. — Intercommunalen. — Lening. — Pensioenen. — Tuchtstraffen. — Gemeentelijk belang. — Openbare gezondheid. — Openbare onderstand. — Personeel. — Secretaris.

Nederlands Juristenblad, jrg. 1963 - n° 9 :

A. L. Melai, J. M. Polak en J. C. Somer, Enkele opmerkingen over het ontwerp-Natuurbeschermingswet.

— O. W. Sipkes, Afdeling 6.5.4. onywerp B.W. — H. F. W. Luiking, Doen opmaken van een scheepsverklaring buiten het Koninkrijk.

Bulletin van de Europese Economische Gemeenschap, jrg. 1963 - n° 2 :

Toetreding van derde landen tot de E.E.G. — Verklaring van de heer Hallstein, voorzitter van de Commissie van de E.E.V., nopens de onderhandelingen te Brussel over de toetreding van het Verenigd Koninkrijk tot de Gemeenschappelijke Markt en de oorzaken van de onderbreking daarvan. — Resoluties van het Europese Parlement, aangenomen op 6 februari 1963. — Overeenstemming over de Associatieovereenkomst tussen de Gemeenschap en de geassocieerde Afrikaanse staten en Madagascar. — De energievoorzichten op lange termijn in de Europese Gemeenschap. — Verzoek tot het openen van onderhandelingen. — Associatie met Griekenland. — Werkzaamheden van de Gemeenschap. — Instellingen en organen.

Advocatenblad, jrg. 1963 - n° 2 :

P. W. Van Doorne, In memoriam Mr. Th. P. J. Masthoff. — G. J. Ribbink, Gevoel voor verhoudingen bij de beginnende advocaat. — A. C. Van Den Blink, Het twistgeding van de Sociale Verzekering. — A. Z. Van Overal, Wat is een naam ? — G. J. Ribbink, Verslag van de Algemene Jaarvergadering van de Vereniging « De Jonge Balie » te Amsterdam.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie, jrg. 1963 - n° 4757 :

S. N. van Opstall, Het ontwerp voor het zesde boek van het nieuwe Burgerlijk Wetboek. Afdeling 6.1.6 (IV, slot). — P. W. van der Ploeg, Overzicht der Nederlandse Rechtspraak : Huwelijksgoederenrecht.

Arbitrale Rechtspraak, jrg. 1963 - n° 506 :

Rechtspraak. — A. P. Funke, Resolutie van de International Law Association betreffende internationale arbitrage tussen staten of door een staat beheerste organisaties en buitenlandse particuliere ondernemingen.

Ars Aequi, jrg. 1963 - n° 5 :

A. T. Vos, Hinder.

Journal des Tribunaux, jrg. 1963 - n° 4395 :

J. Dabin, Le doyen François Geny, homme de science.

Revue Générale des Assurances et des Responsabilités, jrg. 1963 - n° 2 :

S. Rouffy, De la notion de résidence en matière d'accident sur le chemin du travail.

Jurisprudence du Port d'Anvers, jrg. 1963 - n° 1 & 2 :

Affrètement fluvial. — Affrètement maritime. — Commissionnaire-Expéditeur. — Compétence. — Droit public. — Faillite. — Gage (Contrat de). — Louage de services et d'ouvrage (Contrat de). — Transport (Contrat de). — Voies navigables. — Bibliographies.

Recueil Dalloz, jrg. 1963 - n° 9 :

J. Hémard, Les droits du créancier au profit duquel un véhicule a été constitué en gage.